

Osobitná správa

Programy eradikácie, kontroly a monitorovania, ktoré majú zabrániť šíreniu chorôb zvierat

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV

EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1

Otázky: eca.europa.eu/sk/Pages/ContactForm.aspx

Webová stránka: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditorsECA

Viac doplňujúcich informácií o Európskej únii je k dispozícii na internete.
Sú dostupné cez server Európa (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2016

Print	ISBN 978-92-872-4452-9	ISSN 1831-0931	doi:10.2865/220675	QJ-AB-16-006-SK-C
PDF	ISBN 978-92-872-4473-4	ISSN 1977-5776	doi:10.2865/757707	QJ-AB-16-006-SK-N
EPUB	ISBN 978-92-872-4469-7	ISSN 1977-5776	doi:10.2865/80254	QJ-AB-16-006-SK-E

© Európska únia, 2016

Rozmnožovanie je povolené len so súhlasom autora.

Osobitná správa

Programy eradikácie, kontroly a monitorovania, ktoré majú zabrániť šíreniu chorôb zvierat

(podľa článku 287 ods. 4 druhého pododseku ZFEÚ)

V osobitných správach EDA sa predkladajú výsledky vybraných auditov výkonnosti a auditov zhody, ktoré sa týkajú konkrétnych rozpočtových oblastí alebo tematických oblastí riadenia. EDA vyberá a navrhuje tieto audítorské úlohy tak, aby mali maximálny dosah, pričom sa zohľadňujú riziká pre výkonnosť či zhodu, výška súvisiacich príjmov alebo výdavkov, budúci vývoj a politický a verejný záujem.

Tento audit výkonnosti uskutočnila audítorská komora I, ktorej predsedá člen EDA Augustyn Kubik a ktorá sa špecializuje na výdavky v oblasti ochrany a riadenia prírodných zdrojov. Audit viedla členka EDA Bettina Jakobsen, pomáhala jej vedúca kabinetu Katja Mattfolk a Kim Storup, atašé; Colm Friel, hlavný manažér; Armando do Jogo, vedúci úlohy; Xavier Demarche, Manuel Dias, Andreas Dürrwanger, Oana Dumitrescu, Laure Gatter, Mary Kerrigan, Joanna Kokot, Michela Lanzutti, Joachim Otto, Lucia Rosca a Anna Zalega, audítori.

Zľava doprava: K. Mattfolk, A. do Jogo, C. Friel, B. Jakobsen, X. Demarche.

Bod

Glosár a skratky

I – X **Zhrnutie**

1 – 17 **Úvod**

1 – 2 **Liečba chorôb zvierat**

3 – 4 **Stratégia EÚ týkajúca sa zdravia zvierat**

5 – 9 **Programy eradikácie, kontroly a monitorovania chorôb zvierat**

10 – 12 **Spolupráca s krajinami mimo EÚ**

13 – 17 **Hlavné úlohy a povinnosti**

18 – 23 **Rozsah auditu a audítorský prístup**

24 – 60 **Audítorské pripomienky**

26 – 33 **Hoci je prístup Komisie k eradikácii, ku kontrole a k monitorovaniu chorôb zvierat vo všeobecnosti náležitý**

34 – 36 **A programy členských štátov boli vo všeobecnosti dobre navrhnuté a zrealizované**

37 – 47 **Je ťažké určiť nákladovú účinnosť týchto programov**

48 – 60 **A stále existuje priestor na zlepšenie**

61 – 72 **Závery a odporúčania**

Príloha I — Informácie o chorobách zvierat

Príloha II — Hlavné povinnosti

Odpoveď Komisie

ADNS: Systém nahlasovania chorôb zvierat (*Animal Disease Notification System*)

BSE: bovinná spongiformná encefalopatia

BT: katarálna horúčka oviec (*Bluetongue*)

CAC: komisia Codex Alimentarius

ECDC: Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb

EFSA: Európsky úrad pre bezpečnosť potravín

FAO: Organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo

FVO: Potravinový a veterinárny úrad

Incidencia a prevalencia: incidencia choroby je výskyt choroby vo vymedzenej populácii za určité obdobie (počet nových prípadov). Prevalencia choroby je prítomnosť choroby vo vymedzenej populácii za určité obdobie (skutočný počet prípadov).

OIE: Svetová organizácia pre zdravie zvierat

PAFF: Stály výbor pre rastliny, zvieratá, potraviny a krmivá

TB: tuberkulóza hovädzieho dobytku (*Bovine tuberculosis*)

Traces: Obchodný kontrolný a expertný systém

TSE: prenosné spongiformné encefalopatie

WAHIS: Svetový informačný systém pre zdravie zvierat

WHO: Svetová zdravotnícka organizácia

Zoonóza: choroba alebo infekcia, ktorá sa môže priamo alebo nepriamo prenášať medzi zvieratami a ľuďmi.

I

Zdravie zvierat má priamy vplyv na verejné zdravie vzhľadom na otázky bezpečnosti potravín a preto, lebo niektoré choroby prenášané zvieratami sú prenosné na človeka. V súvislosti s ohniskami chorôb zvierat navyše môžu vzniknúť značné hospodárske náklady spôsobené stratou vnútorných trhov EÚ a vývozných trhov a priame náklady na kontrolu chorôb v rámci rozpočtov EÚ a jednotlivých členských štátov.

II

Choroby zvierat sa môžu šíriť rýchlo a cez hranice. EÚ má aktívnu politiku v oblasti zdravia zvierat a financuje programy členských štátov na eradikáciu, kontrolu a monitorovanie určitých chorôb zvierat. Tieto programy zahŕňali financovanie z EÚ vo výške 1,3 mld. EUR od roku 2009 do roku 2014 a vzťahujú sa na opatrenia, ako je vakcinácia zvierat, testovanie a kompenzácia za zabitú zvieratá. Eradikácia je v závislosti od typu choroby zložitou úlohou a môže trvať mnoho rokov. Treba preto zaviesť náležitý prístup na úrovni EÚ s vhodnými programami, ktoré budú realizovať členské štáty.

III

Dvor audítorov prostredníctvom posúdenia prístupu Komisie a návrhu a realizácie programov členských štátov skúmal, či programy eradikácie, kontroly a monitorovania náležite zabráňujú šíreniu chorôb zvierat. Dvor audítorov takisto skúmal, či bola náležite posúdená nákladová účinnosť programov.

IV

Dvor audítorov celkovo dospel k záveru, že skúmané programy týkajúce sa chorôb zvierat náležite zabránili šíreniu chorôb zvierat. Komisia a členské štáty by však mali byť naďalej obozretné, keďže tieto choroby môžu kedykoľvek prepuknúť.

V

Dospeli sme k záveru, že prístup Komisie bol vo všeobecnosti náležitý a podporený dobrým technickým poradenstvom, analýzou rizík a mechanizmom na prioritizáciu zdrojov. Komisia poskytovala poradenstvo a uľahčovala koordináciu úsilia členských štátov, pričom stanovila minimálne kritériá výkonnosti, ktoré mali programy členských štátov spĺňať. Podarilo sa dosiahnuť niekoľko významných úspechov, napríklad zníženie počtu prípadov bovinej spongiformnej encefalopatie (BSE) v prípade hovädzieho dobytku, salmonely v prípade hydiny a besnoty v prípade voľne žijúcich druhov.

VI

Dospeli sme k záveru, že programy členských štátov, ktoré sme skúmali, boli vo všeobecnosti dobre navrhnuté a zrealizované a že členské štáty mali náležité systémy na identifikáciu ohnisk chorôb zvierat a na uľahčenie ich eradikácie.

VII

Určiť nákladovú účinnosť programov je však zložité pre nedostatok dostupných modelov pre takúto analýzu. Objavili sa príklady nedostatočne kontrolovaných programov zo strany členských štátov alebo neprimerane vysokých nákladov. V niektorých prípadoch v Taliansku boli sumy vyplatené na kompenzáciu poľnohospodárov alebo zníženie platieb, ktoré zaviedla Komisia, len obmedzeným impulzom na stimuláciu účinných opatrení v oblasti biologickej bezpečnosti a vykonanie nápravných opatrení.

VIII

Upozornili sme na niekoľko osobitných oblastí, v ktorých existuje priestor na zlepšenie. Výmena epidemiologických informácií a okamžitý prístup k minulým výsledkom sa mohli lepšie podporovať prostredníctvom príslušných informačných systémov, ale boli v procese zlepšovania. Pri audite sa tiež zistilo, že v niektorých programoch by sa mali viac konkretizovať opatrenia a kontroly, ktoré sa majú vykonať.

IX

Hoci naše posúdenie realizácie osobitných veterinárnych programov bolo celkovo pozitívne, eradikácia brucelózy a tuberkulózy hovädzieho dobytku a brucelózy oviec a kôz zostáva v niektorých členských štátoch výzvou. Zistili sme, že prístup EÚ k zohľadneniu chorôb voľne žijúcich druhov je potrebné doplniť, najmä pokiaľ ide o tuberkulózu, a že nedostatok niektorých vakcín môže negatívne ovplyvniť účinnosť programov.

X

Dvor audítorov odporúča Komisii, aby:

- a) uľahčila výmenu epidemiologických informácií medzi členskými štátmi;
- b) preskúmala, či by sa mal existujúci súbor ukazovateľov aktualizovať, aby sa zabezpečili lepšie informácie o činnostiach v rámci veterinárnych kontrol a lepšia nákladová účinnosť programov;
- c) do veterinárnych programov systematicky zahŕňala hľadisko voľne žijúcich druhov;
- d) podporila dostupnosť vakcín, ktoré budú členské štáty využívať, ak je to epidemiologicky odôvodnené.

Liečba chorôb zvierat

01

Zdravie zvierat má priamy vplyv na verejné zdravie, pretože niektoré choroby zvierat sú prenosné na človeka, a aj vzhľadom na otázky bezpečnosti potravín. Dobré zdravie zvierat je zároveň základnou požiadavkou pre potravinársky priemysel EÚ. EÚ preto už mnoho rokov presadzuje rozsiahly súbor opatrení na ochranu zdravia zvierat. Náklady na riešenie núdzových situácií a chorôb v prípadoch, ak existujúce opatrenia správne nefungujú, môžu byť značné, pričom môžu spôsobiť stratu vnútorných trhov EÚ a vývozných trhov a vznik nákladov na kontrolu chorôb v rámci rozpočtov EÚ a jednotlivých členských štátov a nákladov na liečbu zoonotických chorôb (chorôb prenosných na človeka) v rámci zdravotných systémov členských štátov. Odhaduje sa, že náklady spojené s výskytom ohniska slintačky a krívačky v roku 2001, ktoré prepukli v Spojenom kráľovstve, ale rozšírili sa aj do ďalších krajín, dosiahli až 12 mld. EUR. Kríza BSE z 90. rokov minulého storočia, ktorá tiež bola sústredená v Spojenom kráľovstve, si vyžiadala náklady vo výške viac ako 3 mld. EUR len v samotnom Spojenom kráľovstve a výrazne znížila objem aj ceny vývozu hovädzieho mäsa z EÚ. V posledných rokoch sa neobjavilo žiadne ohnisko, ktoré by viedlo k takýmto značným nákladom.

02

Typ a incidencia chorôb zvierat sa v EÚ rôzni v závislosti od faktorov, medzi ktoré patrí klíma, typy poľnohospodárskych podnikov, veterinárne postupy a pohyb zvierat. Niektoré hlavné choroby zvierat sú opísané v **prílohe I**. Navyše nedávne ohniská afrického moru ošipaných (Estónsko, Litva, Lotyšsko a Poľsko), aviárnej influenzy (Holandsko a Nemecko) alebo katarálnej horúčky oviec (ktorá sa rozšírila zo severnej Afriky a postihla najmä Grécko, Španielsko, Taliansko a Portugalsko) sa všetky rýchlo rozšírili cez hranice. Niektoré choroby zvierat sa môžu šíriť rýchlo (pozri napríklad prípad katarálnej horúčky oviec na **obrázku 1**), pokiaľ sa rýchlo neodhalia a účinne neliečia. Účinné veterinárne opatrenia prispievajú k prevencii takýchto vysoko nákazlivých chorôb a predchádzajú potrebe núdzových opatrení.

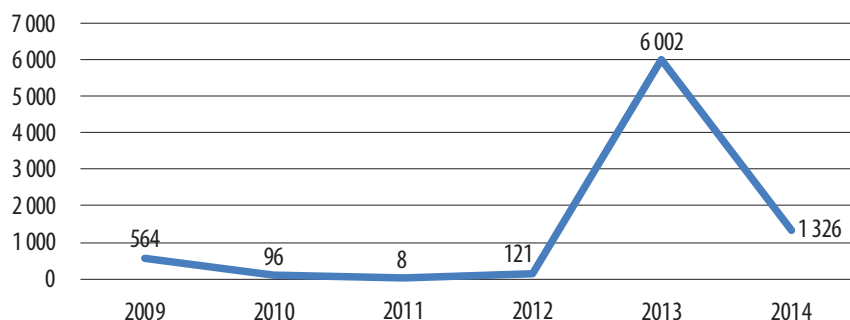
Stratégia EÚ týkajúca sa zdravia zvierat

03

Legislatívny rámec EÚ týkajúci sa zdravia zvierat je zložitý. Zahŕňa stovky právnych predpisov, pričom niektoré z nich boli prijaté už v roku 1964. Systematický prístup EÚ k eradikácii, kontrole a monitorovaniu chorôb zvierat bol prvý raz zavedený v prípade niektorých chorôb v roku 1977¹. Rámec týchto programov je stanovený od roku 2009 na základe rozhodnutia Rady² o výdavkoch na veterinárnom úseku, ktoré bolo nahradené v roku 2014³. V stratégii EÚ týkajúcej sa zdravia zvierat⁴ boli stanovené ciele týkajúce sa zdravia, hospodárskych otázok a poľnohospodárskych postupov, ako aj akčný plán na ich dosiahnutie. Viac informácií sa nachádza v **rámčeku 1**.

- 1 Smernica Rady 77/391/EHS zo 17. mája 1977 zavádzajúca opatrenia Spoločenstva na eradikáciu brucelózy, tuberkulózy a leukózy u hovädzieho dobytka (Ú. v. ES L 145, 13.6.1977, s. 44).
- 2 Rozhodnutie Rady 2009/470/ES z 25. mája 2009 o výdavkoch na veterinárnom úseku (Ú. v. EÚ L 155, 18.6.2009, s. 30).
- 3 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 652/2014 z 15. mája 2014, ktorým sa stanovuje hospodárenie s výdavkami týkajúcimi sa potravinového reťazca, zdravia a dobrých životných podmienok zvierat, ako aj zdravia rastlín a rastlinného rozmnožovacieho materiálu a ktorým sa menia smernice Rady 98/56/ES, 2000/29/ES a 2008/90/ES, nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002, (ES) č. 882/2004 a (ES) č. 396/2005, smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/128/ES a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2009 a zrušujú rozhodnutia Rady 66/399/EHS, 76/894/EHS a 2009/470/ES (Ú. v. EÚ L 189, 27.6.2014, s. 1).
- 4 KOM(2007) 539 v konečnom znení z 19. septembra 2007 o novej stratégii Európskej únie týkajúcej sa zdravia zvierat (2007 – 2013) podľa zásady „prevencia je lepšia ako liečba“.

Počet ohnisk katarálnej horúčky oviec sérotypu BTv-1 v EÚ

Zdroj: Európska komisia, GR pre zdravie a bezpečnosť potravín.

Stratégia EÚ týkajúca sa zdravia zvierat

V stratégii EÚ týkajúcej sa zdravia zvierat na roky 2007 – 2013 sú stanovené ciele a opatrenia EÚ. Táto stratégia má štyri hlavné ciele:

1. zabezpečiť vysokú úroveň verejného zdravia a bezpečnosti potravín prostredníctvom zníženia výskytu biologických a chemických rizík pre ľudí na čo najnižšiu mieru;
2. podporiť zdravie zvierat prevenciou/znížením výskytu chorôb zvierat a týmto spôsobom podporiť poľnohospodárstvo a vidiecke hospodárstvo;
3. zvyšovať hospodársky rast/súdržnosť/konkurencieschopnosť zabezpečením voľného pohybu tovarov a primeraného premiestňovania zvierat;
4. podporiť poľnohospodárske postupy a dobré životné podmienky zvierat, ktoré zabraňujú hrozbám súvisiacim so zdravím zvierat a minimalizujú dosah na životné prostredie v kontexte stratégie trvalo udržateľného rozvoja EÚ.

Tieto ciele boli zrealizované prostredníctvom akčného plánu založeného na štyroch pilieroch:

1. stanovenie priorít pre zásahy zo strany EÚ;
2. rámec EÚ týkajúci sa zdravia zvierat;
3. prevencia, dohľad a pripravenosť;
4. veda, inovácia a výskum.

04

Za riadenie rizík týkajúcich sa chorôb zvierat zodpovedá Komisia (GR pre zdravie a bezpečnosť potravín). Za posudzovanie rizík zodpovedajú členské štáty a špecializované agentúry EÚ – Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA) a Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb (ECDC). Od roku 1982 má EÚ systém nahlasovania na zabránenie šíreniu niektorých nákazlivých chorôb. Členské štáty sú povinné nahlásiť Komisii výskyt ohniska choroby prostredníctvom systému nahlasovania chorôb zvierat⁵ (ADNS), ako aj jeho eradikáciu v prípade určitých nákazlivých chorôb, aby sa zabránilo ich šíreniu medzi hospodárskymi zvieratami v EÚ.

Programy eradikácie, kontroly a monitorovania chorôb zvierat

05

Náklady na zvládnutie predchádzajúcich ohnísk chorôb spolu s rizikom riešenia budúcich ohnísk existujúcich alebo nových chorôb dokazujú, že veterinárne opatrenia EÚ sú dôležité. EÚ financuje veterinárne programy členských štátov zamerané na mnoho chorôb a zoonóz (pozri **rámček 2**) v rámci prvého piliera stratégie týkajúcej sa zdravia zvierat. Uvedené programy majú tieto ciele:

- postupne eliminovať choroby zvierat a zaviesť opatrenia na monitorovanie chorôb v členských štátoch a v EÚ ako celku,
- zabezpečiť vysokú úroveň zdravia zvierat, verejného zdravia a ochrany spotrebiteľa,
- zaručiť vysokú úroveň ochrany zdravia zvierat aj verejného zdravia, podporiť zlepšenie produktivity sektora hospodárskych zvierat a prispieť k hospodárskej udržateľnosti sektorov priamo alebo nepriamo postihnutých ohniskom choroby zvierat.

5 Zavedený smernicou Rady 82/894/EHS z 21. decembra 1982 týkajúcou sa hlásenia nálezov zvierat v Spoločenstve (Ú. v. ES L 378, 31.12.1982, s. 58).

Programy eradikácie, kontroly a monitorovania

Programy eradikácie: Cieľom je biologický zánik choroby zvierat alebo zoonózy, ktorý napokon povedie k tomu, že dané územie získa podľa právnych predpisov Únie štatút územia bez výskytu alebo „úradne bez výskytu“ choroby (napr. tuberkulózy hovädzieho dobytku).

Programy kontroly: Cieľom je udržať prevalenciu určitej choroby zvierat alebo zoonózy pod sanitárne prijateľnou úrovňou (napr. salmonely).

Sledovanie/monitorovanie: Cieľom je zhromažďovať a zaznamenávať údaje vo vymedzenej populácii s cieľom posúdiť epidemiologický vývoj choroby (napr. aviárnej influenzy).

Zdroj: Rozhodnutie Komisie 2008/341/ES.

06

Tieto programy patria do kategórie programov eradikácie, kontroly alebo sledovania a pokrývajú širokú škálu opatrení vrátane vakcinácie, testovania zvierat a kompenzácie za zabíjanie alebo odstrel.

07

V období rokov 2009 – 2014 sa z rozpočtu EÚ vyčlenilo na tieto programy 1,3 mld. EUR (pozri **tabuľku 1**), čo predstavuje väčšinu výdavkov z rozpočtu EÚ na bezpečnosť potravín. Finančný príspevok EÚ zvyčajne predstavuje 50 % nákladov, ktoré vznikajú členským štátom, až do maximálnej výšky. Choroby zvierat a zoonózy, v prípade ktorých existuje oprávnenie na finančný príspevok EÚ, sú uvedené v prílohe I k rozhodnutiu Rady z roku 2009 a od roku 2014 v prílohe II k nariadeniu (EÚ) č. 652/2014.

Tabuľka 1 Závazky EÚ k nákladom na programy na obdobie rokov 2009 – 2014 podľa jednotlivých chorôb (mil. EUR)

Program	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009 – 2014	%
Africký mor ošipaných	0,1	0,1	0,2	0,9	1,1	0,1	2,3	0,2 %
Aujezského choroba	2,8	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	5,2	0,4 %
Aviárna influenza	4,9	4,9	3,5	2,7	2,7	2,6	21,3	1,6 %
Katarálna horúčka oviec	112,0	68,2	13,4	3,7	2,5	3,8	203,5	15,4 %
Brucelóza hovädzieho dobytká	11,8	8,6	10,1	8,0	7,3	10,3	56,0	4,2 %
Tuberkulóza hovädzieho dobytká	26,3	53,4	67,9	70,7	63,9	64,2	346,4	26,2 %
Brucelóza melitensis	9,0	7,7	15,9	15,4	15,3	16,2	79,4	6,0 %
Klasický mor ošipaných	5,1	4,3	3,7	3,4	3,0	2,6	22,1	1,7 %
Leukóza (EBL)	3,0	2,4	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	0,4 %
Besnota	11,7	15,7	20,9	23,4	19,9	20,4	112,0	8,5 %
Salmonelóza	18,6	24,4	25,1	19,2	19,2	21,2	127,8	9,7 %
Vezikulárna choroba ošipaných	0,5	0,3	0,7	0,9	1,1	0,8	4,3	0,3 %
TSE, BSE a klusavka	61,5	81,8	74,6	54,3	38,9	24,0	335,0	25,4 %
Spolu	267,4	274,1	236,0	202,3	174,9	166,1	1 320,8	100,0 %
Ročný rozpočet ako percento celkového rozpočtu na dané obdobie	20,2 %	20,8 %	17,9 %	15,3 %	13,2 %	12,6 %	100,0 %	

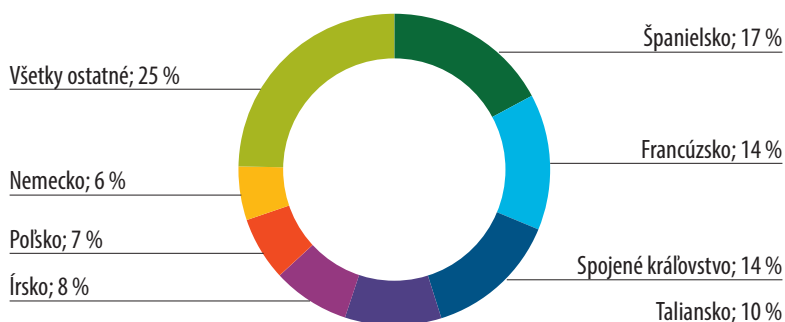
Zdroj: GR pre zdravie a bezpečnosť potravín.

08

Viac ako 50 % nákladov sa sústreďuje v štyroch krajinách (v Španielsku, vo Francúzsku, v Taliansku a Spojenom kráľovstve) (pozri **obrázok 2**).

Obrázok 2

Úroveň nákladov na programy na obdobie rokov 2009 – 2014 podľa jednotlivých členských štátov

Zdroj: GR pre zdravie a bezpečnosť potravín.

09

Eradikácia chorôb zvierat môže byť v praxi veľmi náročná. Napríklad tuberkulóza a brucelóza hovädzieho dobytku ešte neboli eradikované vo viacerých členských štátoch, hoci snaha o ich kontrolu alebo eradikáciu existuje už viac ako 50 rokov. EÚ začala financovať programy na eradikáciu týchto chorôb v sedemdesiatych rokoch v čase, keď niektoré členské štáty mali už mnoho rokov svoje vlastné národné programy. Z **tabuľky 2** vyplýva, že získanie štatútu územia „úradne bez výskytu choroby“ môže aj napriek úsiliu členských štátov a Komisie a neustálemu vedeckému a technickému pokroku trvať desaťročia. Niektoré krajiny sú však rýchlejšie ako iné. Neustála prítomnosť takýchto chorôb vedie k opakovanému vynakladaniu výdavkov z rozpočtu EÚ na programy eradikácie.

Eradikácia chorôb je zdlhavý proces

Členský štát	Tuberkulóza hovädzieho dobytku			Brucelóza hovädzieho dobytku		
	Prvý program financovaný z prostriedkov EÚ	Uznanie štatútu územia úradne bez výskytu choroby	Koľko rokov trvalo dosiahnutie štatútu územia úradne bez výskytu choroby ^a	Prvý program financovaný z prostriedkov EÚ	Uznanie štatútu územia úradne bez výskytu choroby	Koľko rokov trvalo dosiahnutie štatútu územia úradne bez výskytu choroby ^a
Írsko	1978 ^b	Stále bez štatútu územia bez výskytu choroby		1978	2009	31
Španielsko	1987	Stále bez štatútu územia bez výskytu choroby		1987	Stále bez štatútu územia bez výskytu choroby	
Francúzsko	1978	2001	23	1978	2005	27
Taliansko	1980	Stále bez štatútu územia bez výskytu choroby ^c		1980	Stále bez štatútu územia bez výskytu choroby ^c	
Poľsko	2004	2009	5 ^d	2004	2009	5 ^d
Rumunsko	Žiadne programy financované z prostriedkov EÚ	Stále bez štatútu územia bez výskytu choroby ^e		Žiadne programy financované z prostriedkov EÚ a uznanie za územie bez výskytu choroby v roku 2014		
Spojené kráľovstvo	2000 ^f	Stále bez štatútu územia bez výskytu choroby		1978	2015	37

^a Nie sú započítané predchádzajúce národné programy, ktoré sa vo väčšine krajín realizovali desiatky rokov pred prvým poskytnutím finančných prostriedkov EÚ.

^b Prvý program financovaný z prostriedkov EÚ sa začal v roku 1978, ale v roku 2004 bolo financovanie z prostriedkov EÚ zastavené a opäť sa začalo v roku 2009.

^c Mnohé regióny majú teraz štatút územia úradne bez výskytu choroby.

^d Keď sa v roku 2004 začali programy spolufinancované z prostriedkov EÚ, miera prevalencie v stáde dosahovala len 0,052 % v prípade tuberkulózy a 0,005 % v prípade brucelózy hovädzieho dobytku.

^e Prevalencia v stáde je nepatrná.

^f Prvý program financovaný z prostriedkov EÚ sa začal v roku 2000, ale v roku 2004 bolo financovanie z prostriedkov EÚ zastavené a opäť sa začalo v roku 2010.

Zdroj: Rozhodnutia Komisie financovať programy eradikácie a uznať status území úradne bez výskytu chorôb v prípade kontrolovaných členských štátov.

Spolupráca s krajinami mimo EÚ

10

OIE, Svetová organizácia pre zdravie zvierat, vo svojich usmerneniach z roku 2014 ku kontrole chorôb zvierat zdôrazňuje význam medzinárodnej spolupráce a uvádza, že pokiaľ je to možné, krajiny by mali konať na regionálnom základe s cieľom zosúladiť programy kontroly chorôb. Je to dôležité, keďže choroby sa môžu prenášať cez hranice najmä prostredníctvom voľne žijúcich druhov. V nariadeniach sa neuvádza žiadne ustanovenie, podľa ktorého by Komisia mala priamo financovať veterinárne programy mimo EÚ. Členské štáty však môžu odsúhlasiť veterinárne opatrenia (ako sú očkovačie kampane v hraničných pásmach) priamo so susednými krajinami, ktoré nie sú členmi EÚ, a súvisiace náklady zahrnúť ako čiastkové programy do svojich veterinárnych programov financovaných Komisiou.

11

Pokiaľ ide o programy týkajúce sa besnoty, v roku 2015 sa štyri čiastkové programy realizovali v krajinách mimo EÚ: v Rusku (súčasť fínskeho programu), v Bielorusku (súčasť lotyšského a litovského programu) a na Ukrajine (súčasť poľského programu od roku 2012). Ďalších päť bolo v štádiu plánovania: v Rusku (súčasť estónskeho programu), na Ukrajine (súčasť maďarského programu), v Moldavsku (súčasť rumunského programu), v Bosne a Hercegovine (súčasť chorvátskeho programu) a v Bielorusku (súčasť poľského programu). Vzhľadom na zložitosť rôznych bilaterálnych vzťahov môže byť zabezpečenie dostatočnej spolupráce na účinnú realizáciu čiastkových programov mimo EÚ výzvou.

12

Komisia prijala ďalšie opatrenia s cieľom zosúladiť programy kontroly chorôb s krajinami, ktoré nie sú členmi EÚ. GR pre rozšírenie a GR pre zdravie a bezpečnosť potravín spustili v roku 2011 projekt nástroja predvstupovej pomoci s cieľom poskytnúť podporu zameranú na kontrolu a eradikáciu chorôb zvierat (napr. besnoty a klasického moru ošípaných) v siedmich prijímajúcich krajinách západného Balkánu: v Albánsku, Bosne a Hercegovine, Chorvátsku, bývalej Juhoslovanskej republike Macedónsko, Čiernej Hore, Srbsku a Kosove. Na projekt bolo sprístupnených približne 100 mil. EUR.

Hlavné úlohy a povinnosti

13

Komisia (GR pre zdravie a bezpečnosť potravín) riadi systém ADNS a koordinuje núdzové opatrenia v prípade výskytu ohniska nákazlivej choroby zvierat. Komisia uhrádza výdavky na veterinárne programy v rámci priameho hospodárenia. Potravinový a veterinárny úrad (FVO) Generálneho riaditeľstva pre zdravie a bezpečnosť potravín overuje plnenie požiadaviek EÚ na bezpečnosť a kvalitu potravín a veterinárnych opatrení.

14

V rozhodnutí Komisie z roku 2008⁶ sa stanovujú kritériá, ktoré musia programy členských štátov spĺňať, aby boli schválené na financovanie z prostriedkov EÚ. Uvádza sa v ňom, že v členských štátoch by programy mali byť pod kontrolou ústredného veterinárneho orgánu. Programy by mali obsahovať ciele, pričom v prípade viacročného programu by to mali byť ročné čiastkové ciele, a mali by sa stanoviť vhodné ukazovatele (ako je incidencia a prevalencia), o ktorých by sa mali podávať správy. Podrobná realizácia a riadenie programov vrátane akéhokoľvek rozdelenia povinností medzi verejným a súkromným sektorom sú v právomoci členského štátu.

6 Rozhodnutie Komisie 2008/341/ES z 25. apríla 2008, ktorým sa stanovujú kritériá Spoločenstva pre národné programy eradikácie, kontroly a monitorovania určitých chorôb zvierat a zoonóz (Ú. v. EÚ L 115, 29.4.2008, s. 44).

15

Členské štáty môžu predložiť svoje návrhy programov Komisii do 31. mája⁷ predchádzajúceho roka. Tieto programy môžu byť koncipované ako ročné alebo viacročné programy. Väčšinou ide o ročné programy.

16

Komisia na základe stanovených kritérií posudzuje kvalitu programov, ktoré navrhli členské štáty, a ak je to epidemiologicky odôvodnené, podnecuje koordináciu medzi susediacimi členskými štátmi. Od roku 2013 Komisia využíva na tento proces posudzovania odbornú pomoc. Zoznam programov sa predkladá členským štátom v Stálom výbore pre rastliny, zvieratá, potraviny a krmivá (PAFF). Komisia každý rok upravuje pridelovanie finančných prostriedkov na rôzne choroby a pre rôzne členské štáty na základe svojho posúdenia vyvíjajúcich sa potrieb. O všetkých zmenách sa diskutuje s členskými štátmi prostredníctvom stáleho výboru PAFF. Posúdenie Komisie vychádza z údajov predložených členskými štátmi, zo správ FVO, správ o finančnom audite a z výsledkov konkrétnej osobitnej skupiny zloženej z odborníkov z členských štátov. Viac informácií o hlavných povinnostiach sa uvádza v **prílohe II**.

17

V rozhodnutí Komisie z roku 2008⁸ sa vymedzujú štandardné požiadavky na podávanie správ vrátane vzorov a harmonogramov podávania správ, ktoré majú členské štáty používať pri podávaní správ Komisii. Počas realizácie programov členské štáty posielajú priebežnú správu, ktorú Komisia posúdi a ktorá môže viesť k úprave cieľov programu a nákladov, ako aj k prerozdeleniu finančných zdrojov medzi programami. Záverečné správy a žiadosti o platbu sa musia Komisii predložiť do 30. apríla nasledujúceho roka, a to vrátane posúdenia dosiahnutých výsledkov a podrobného vyúčtovania vzniknutých výdavkov.

7 Článok 12 nariadenia (EÚ) č. 652/2014.

8 Rozhodnutie Komisie 2008/940/ES z 21. októbra 2008, ktorým sa stanovujú štandardné požiadavky na podávanie správ o národných programoch eradikácie, kontroly a monitorovania určitých chorôb zvierat a zoonóz spolufinancovaných Spoločenstvom (Ú. v. EÚ L 335, 13.12.2008, s. 61).

Rozsah auditu a audítorský prístup

15

18

Počas auditu sa skúmalo, či programy eradikácie, kontroly a monitorovania chorôb zvierat náležite zabraňujú šíreniu týchto chorôb.

19

Podrobné otázky zneli:

- i) Mala Komisia primeraný prístup k eradikácii, kontrole a monitorovaniu chorôb zvierat?
- ii) Dokázali členské štáty navrhnúť a zrealizovať vhodné programy na eradikáciu, kontrolu a monitorovanie chorôb zvierat?
- iii) Bola v rámci programov náležite zohľadnená nákladová účinnosť?

20

Audit bol vykonaný v Komisii (GR pre zdravie a bezpečnosť potravín) a v siedmich členských štátoch (Írsko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko, Poľsko⁹, Rumunsko a Spojené kráľovstvo), ktoré spolu predstavujú 72 % celkových výdavkov a je v nich zastúpené množstvo rôznych chorôb¹⁰. Podarilo sa získať aj stanoviská organizácií hlavných zainteresovaných skupín (poľnohospodárov, veterinárnych služieb a laboratórií) a panelu odborníkov, ktorý zorganizoval Dvor audítorov.

21

Počas auditu sa skúmali postupy, ktoré Komisia použila na vymedzenie stratégie a schválenie ročných a viacročných národných programov, ktoré predložili členské štáty. Zahŕňalo to preskúmanie príslušných stanovísk a oznámení útvarov Komisie (vrátane FVO), regulačných výborov (PAFF, osobitnej skupiny), agentúr (EFSA) a odborných preskúmaní, ktoré iniciovala Komisia.

22

Okrem uvedených programov EÚ financuje aj núdzové opatrenia na riešenie závažných ohnísk chorôb zvierat. Tieto opatrenia neboli počas auditu preskúmané, keďže výdavky na ne predstavujú približne 10 % výdavkov na programy eradikácie, kontroly a monitorovania.

- 9 V Poľsku bol audit vykonaný spoločne s poľským najvyšším kontrolným úradom.
- 10 Celkovo bolo preskúmaných 24 programov členských štátov týkajúcich sa týchto chorôb: tuberkulóza hovädzieho dobytká, brucelóza hovädzieho dobytká, brucelóza oviec a kôz, prenosné spongiformné encefalopatie, katarálna horúčka oviec, besnota, klasický a africký mor ošipaných, aviárna influenza a zoonotická salmonela. Základné informácie o týchto chorobách sa uvádzajú v **prílohe I**.

23

V rámci auditu na úrovni členských štátov boli preskúmané národné stratégie eradikácie, kontroly a monitorovania chorôb zvierat, kritériá, ktoré používali členské štáty na rozvoj programov, a spôsob, akým sa programy zrealizovali v praxi. Boli vykonané návštevy v príslušných veterinárnych orgánoch členských štátov a v príslušných regionálnych orgánoch. Audit zahŕňal rozsiahle testovanie s cieľom skontrolovať, či sa financované opatrenia vykonali podľa plánu a či boli náklady primerané.

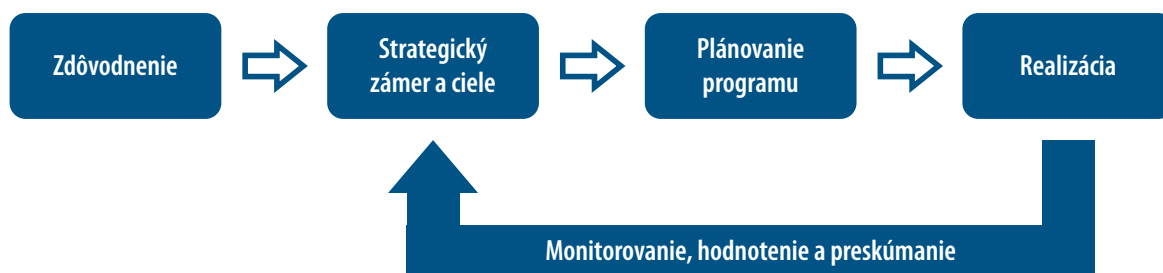
24

Podľa OIE¹¹ by mal byť požadovaný cieľ programu kontroly choroby stanovený už od začiatku. Hoci je eradikácia tradične cieľom mnohých programov kontroly chorôb, nie je vždy dosiahnuteľná. Mali by byť stanovené konkrétne ciele a ukazovatele vedúce k úspechu programu. Na **obrázku 3** sa uvádzajú kroky na vytvorenie programu kontroly choroby.

11 OIE, Usmernenia ku kontrole chorôb zvierat, 2014.

Obrázok 3

Kroky na vytvorenie programu kontroly choroby

Zdroj: Usmernenia OIE ku kontrole chorôb zvierat, 2014.

25

Vzhľadom na zložitú a rôznorodú situáciu týkajúcu sa chorôb zvierat v EÚ je dôležité, aby Komisia uplatňovala stabilný rámec na prioritizáciu svojho finančného úsilia, koordináciu úsilia členských štátov, poskytovanie usmernení a podporovanie najlepších postupov. Súčasťou toho by malo byť náležité podávanie správ o výkonnosti.

Hoci je prístup Komisie k eradikácii, ku kontrole a k monitorovaniu chorôb zvierat vo všeobecnosti náležitý

26

Počas auditu sa zistilo, že prístup Komisie k eradikácii, ku kontrole a k monitorovaniu zoonóz a iných chorôb zvierat bol vo všeobecnosti náležitý a podporený primeraným technickým poradenstvom a analýzou rizík na riešenie vznikajúcich rizík/ohnísk.

27

Politika EÚ v oblasti zdravia zvierat je dobre vypracovaná s pravidlami identifikácie, vysledovateľnosti, dobrých životných podmienok, ohnísk a sanitárnych kontrol. Je to dôležité aj na uľahčenie obchodu. Súčasný legislatívny rámec EÚ v oblasti zdravia zvierat však zahŕňa takmer 50 základných smerníc a nariadení a približne 400 sekundárnych právnych predpisov, pričom niektoré z nich boli prijaté už v roku 1964. Táto zložitá mozaika právnych predpisov má byť skonsolidovaná a nahradená novými právnymi predpismi o zdraví zvierat¹², v súvislosti s ktorými sa podarilo dosiahnuť politickú dohodu v júni 2015. Od roku 2007 boli programy EÚ v oblasti eradikácie, kontroly a monitorovania súčasťou stratégie EÚ týkajúcej sa zdravia zvierat, ktorej platnosť sa skončila v roku 2013 a ktorá ešte nebola nahradená, keďže sa čaká na prijatie právnych predpisov o zdraví zvierat.

28

Celkove sme dospeli k záveru, že prístup Komisie založený na financovaní prioritných programov eradikácie, kontroly a monitorovania na úrovni členských štátov bol primeraný. Rámec nasmerovania zdrojov do programov týkajúcich sa chorôb zvierat vychádza z ročných posúdení vykonávaných Komisiou v súvislosti s prioritami financovania (s ohľadom na otázky, ako je vplyv na verejné zdravie, výrobné straty a obchodné otázky), ktoré boli prediskutované s odborníkmi z členských štátov. Komisia tiež disponuje spoľahlivým systémom na posudzovanie kvality programov navrhnutých členskými štátmi, ktorý zahŕňa používanie komplexných kritérií posudzovania zahŕňajúcich také aspekty, ako je jasnosť cieľov programu a riadenia, historický vývoj príslušnej choroby, vedecké odôvodnenie a efektívnosť navrhnutých opatrení. Kontrolované programy nemali dostatočne vypracované kritériá prioritizácie zdrojov medzi chorobami. Po prijatí prístupu k viacročným pracovným programom na roky 2016 – 2017 a príslušných usmerení Komisie sa však táto prioritizácia postupne zlepšuje.

12 COM(2013) 260 final zo 6. mája 2013, Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zdraví zvierat. Návrh sa vzťahuje na suchozemské zvieratá a vodné živočíchy a obsahuje požiadavky na prevenciu chorôb, informovanosť o chorobách, biologickú bezpečnosť, vysledovateľnosť zvierat, dohľad a kontrolu a eradikáciu chorôb, ako aj núdzové opatrenia. Počíta sa v ňom s revíziou súčasných pravidiel identifikácie v prípade koní a iných druhov, na ktoré sa v súčasnosti nevzťahujú osobitné požiadavky. Plánuje sa v ňom aj koherentná vakcinačná politika v EÚ s rámcom pre antigénové, vakcínové a diagnostické banky na úrovni EÚ. 1. júna 2015 Európsky parlament a Rada dosiahli politickú dohodu o tomto návrhu.

29

Choroby zvierat presahujú hranice krajín. Choroba sa môže šíriť pohybom hospodárskych aj voľne žijúcich zvierat, ako aj prostredníctvom iných vektorov. Programy by sa preto mali posilniť prostredníctvom dobrej koordinácie medzi krajinami, ak je to epidemiologicky odôvodnené. Neexistuje však žiadna právna požiadavka, podľa ktorej by členské štáty boli povinné predkladať koordinované programy alebo spolupracovať pri ich realizácii.

30

Zistili sme, že Komisia celkove poskytuje náležité usmernenie ku koordinácii medzi členskými štátmi a uľahčuje ju:

- Komisia a členské štáty sú v pravidelnom kontakte v Stálom výbore pre rastliny, zvieratá, potraviny a krmivá¹³ a na zasadnutiach hlavných veterinárnych lekárov,
- v osobitných skupinách¹⁴ sú zoskupení odborníci na špecifické choroby z členských štátov, ktorí vydávajú odporúčania na zlepšenie veterinárnych programov,
- Komisia využíva na posudzovanie navrhnutých programov externých odborníkov na základe komplexných hodnotiacich kritérií,
- Potravinový a veterinárny úrad Komisie vykonáva audity v členských štátoch,
- prostredníctvom systému nahlasovania chorôb zvierat je možné rýchlo nahlásiť ohniská choroby,
- referenčné laboratória EÚ¹⁵ pracujú na standardizácii a zlepšovaní metodík,
- Komisia zabezpečuje kurzy odbornej prípravy¹⁶ pre úradníkov z členských štátov,
- od roku 2014 GR pre zdravie a bezpečnosť potravín poskytovalo usmernenie k používaniu novej online aplikácie a k štandardným formátom, ktoré majú členské štáty používať podľa príslušných nariadení, aby sa zabezpečila určitá harmonizácia a kvalita.

- 13 Každý mesiac sa organizuje aspoň jedno zasadnutie Stáleho výboru pre rastliny, zvieratá, potraviny a krmivá (výbor PAFF), pričom členské štáty a Komisia na ňom diskutujú o veterinárnych otázkach vrátane výsledku veterinárnych programov.
- 14 Zasadnutie osobitnej skupiny pre eradikáciu chorôb zvierat sa koná raz ročne a sú naň pozvané všetky členské štáty. Ďalšie osobitné pracovné skupiny pre špecifické choroby sú organizované pravidelne a stretávajú sa niekoľkokrát do roka (napr. podskupina pre salmonelu).
- 15 Úlohou každého referenčného laboratória EÚ je štandardizovať metódy na úrovni EÚ, koordinovať činnosť s členskými štátmi, pokiaľ ide o diagnostické metódy, organizovať porovnávacie skúšky a organizovať každoročné semináre pre národné referenčné laboratória, na ktorých môžu odborníci z členských štátov nadväzovať kontakty, aktualizovať svoje poznatky a vymieňať si informácie a najlepšie postupy.
- 16 Lepšia odborná príprava pre bezpečnejšie potraviny (BTSF).

31

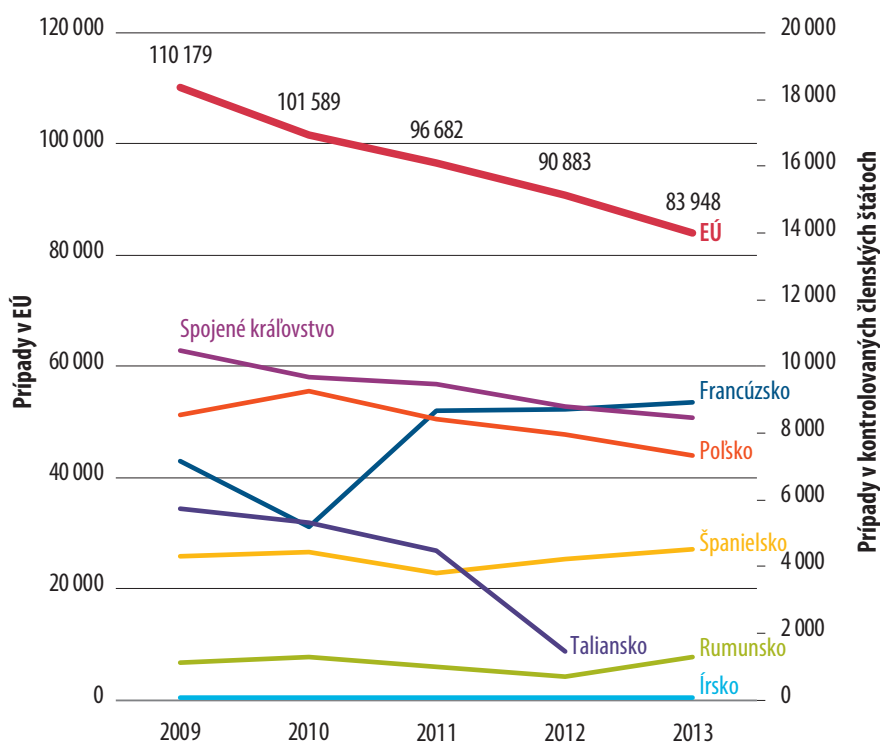
Existencia rámca EÚ na spolufinancovanie ešte väčšmi stimuluje členské štáty k eradikácii chorôb zvierat vrátane zoonóz a už sa aj podarilo dosiahnuť niekoľko významných úspechov. Mala tiež pozitívny vplyv na situáciu v oblasti ľudského zdravia, čo viedlo k úspore nákladov. Napríklad podľa odhadov úradu EFSA¹⁷ z roku 2012 mohla celková hospodárska záťaž vyplývajúca zo salmonelózy u ľudí dosahovať 3 mld. EUR ročne. V posledných rokoch sa počet prípadov výrazne znížil, ako je znázornené na **obrázku 4**. Úrad EFSA dospel k záveru¹⁸, že toto zníženie je najmä výsledkom úspešných programov členských štátov zameraných na kontrolu salmonelózy u hydiny (*Gallus gallus*), vďaka ktorým sa znížil výskyt salmonely vo vajíčkach.

17 Zdroj: Informačný prehľad úradu EFSA o salmonele.

18 Súhrnná správa EFSA/ECDC EÚ o zoonózach, pôvodcoch zoonóz a ohniskách potravinového pôvodu, 2012. Suma 3 mld. EUR predstavuje hornú hranicu odhadu.

Obrázok 4

Zoonotická salmonela – Počet prípadov u ľudí v EÚ a v kontrolovaných členských štátoch

Zdroj: GR pre zdravie a bezpečnosť potravín.

32

Ďalším príkladom je besnota, keď na úrovni EÚ v období rokov 2005 až 2014 výrazným spôsobom klesol celkový počet prípadov besnoty z 3 708 prípadov na 305 v EU-28.

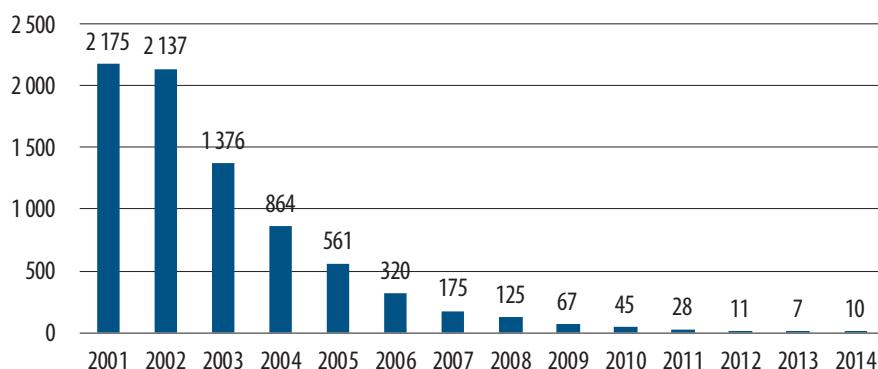
33

Opatrenia, ktoré vykonala Komisia na eradikáciu BSE v EÚ, boli mimoriadne úspešné. Počet prípadov BSE sa znížil z viac ako 2 000 prípadov v roku 2001 na 10 v roku 2014, ako je znázornené na **obrázku 5**. Medzi hlavné prijaté opatrenia patrí odstránenie špecifikovaného rizikového materiálu¹⁹ z krmivového a potravinového reťazca, zákaz kŕmenia hovädzieho dobytku, oviec a kôz mäsovou a kostnou múčkou cicavcov a každoročné testovanie miliónov kusov hovädzieho dobytku. Častá aktualizácia právnych predpisov v posledných rokoch a financovanie výskumu viedli k obmedzeniu výskytu BSE a lepšiemu a cielenejšiemu testovaniu tejto choroby. Komisia dobre koordinuje činnosť na medzinárodnej úrovni, a to najmä s OIE, pokiaľ ide o kategorizáciu členských štátov podľa úrovne geografického rizika výskytu BSE. Programy na eradikáciu tuberkulózy hovädzieho dobytku tiež sledujú dlhodobý prístup s tendenciou poklesu prevalencie choroby vo väčšine členských štátov. Tieto dve choroby predstavujú približne polovicu výdavkov na programy EÚ (pozri **tabuľku 1**).

¹⁹ Ide o živočíšne tkanivá, v ktorých je najväčšie riziko výskytu infekčného mikroorganizmu, a patrí medzi ne napríklad mozog a miecha. Viac podrobných informácií o BSE sa uvádza v **prilohe I**.

Obrázok 5

Počet prípadov BSE v EÚ

Zdroj: GR pre zdravie a bezpečnosť potravín.

A programy členských štátov boli vo všeobecnosti dobre navrhnuté a zrealizované

34

Členské štáty zodpovedajú za prípravu svojich programov eradikácie, kontroly a monitorovania, prostredníctvom ktorých sa riešia ich osobitné priority týkajúce sa chorôb zvierat na základe primeraných ukazovateľov. Vo väčšine prípadov majú členské štáty dlhoročné skúsenosti s riešením rôznych chorôb zvierat. Komisia môže členské štáty požiadať, aby navrhli programy, ako aj aby zmenili svoju stratégiu, ale nemôže ich k tomu nútiť. Navyše keď sa objaví ohnisko predstavujúce riziko cezhraničnej nákazy, členské štáty sú povinné zaviesť osobitné opatrenia na základe odvetvových právnych predpisov bez ohľadu na to, či sú tieto opatrenia spolufinancované z prostriedkov EÚ, alebo nie.

35

Na to, aby boli programy členských štátov oprávnené na získanie finančných prostriedkov Spoločenstva, musia spĺňať minimálne kritériá stanovené²⁰ Komisiou. Podľa týchto kritérií sa vyžaduje, aby programy obsahovali informácie okrem iného o cieľoch, trvaní, zámeroch, ukazovateľoch (napr. o incidencii a prevalencii choroby), testovaní zvierat, vakcinácii a podávaní liekov. Komplexnosť programov úzko súvisí s epidemiologickou charakteristikou príslušnej choroby. Programy môžu zahŕňať širokú škálu opatrení, napríklad komplexný režim dohľadu, odber krvných vzoriek, osobitné opatrenia na identifikáciu reaktorov²¹, pitvu, laboratórnu analýzu, systémy náhrad pre poľnohospodárov, dohľad nad voľne žijúcimi druhmi a počítačové systémy na testovanie a manažment chorôb.

36

Dvor audítorov zistil, že programy členských štátov, ktoré sme preskúmali, sú vo všeobecnosti dobre navrhnuté a prispôbené epidemiologickej situácii. Schválené programy boli v súlade s požadovanými kritériami, zvyčajne v nich boli náležite opísané opatrenia, ktoré treba prijať, dodržiavali štandardné vzory Komisie a vo všeobecnosti viedli k pozitívnym výsledkom (pozri **rámček 3**). Členské štáty majú zavedené primerané systémy na identifikáciu ohnisk chorôb hospodárskych zvierat a na uľahčenie ich eradikácie. Obchodný kontrolný a expertný systém EÚ (Traces) na identifikáciu zvierat a kontrolu pohybu je dobre navrhnutý a uľahčuje kontrolu chorôb.

20 Rozhodnutie Komisie 2008/341/ES.

21 Reaktor je infikované zviera, ktoré pozitívne reaguje na test na chorobu.

Dobrá výkonnosť programu členského štátu

EÚ realizuje a spolufinancuje programy týkajúce sa prenosných spongiformných encefalopatií (TSE) vo všetkých členských štátoch, pričom na tieto programy bola počas kontrolovaného obdobia vyčlenená veľká časť finančných prostriedkov EÚ určených na veterinárne programy (pozri **tabuľku 1**).

Od roku 2009 do roku 2014 bolo v Írsku na tento program vyčlenených celkovo 17 mil. EUR. Hoci finančné prostriedky EÚ sa znížili zo 4,7 milióna EUR v roku 2010 na 0,8 milióna EUR v roku 2014, podarilo sa dosiahnuť dobrú výkonnosť najmä v dôsledku:

- systémov aktívneho a pasívneho dohľadu zameraných na odhaľovanie prípadov BSE;
- toho, že v prípade zistenia choroby sa vykonávajú epidemiologické vyšetrenia a zvieratá patriace do kohorty a ich potomstvo sa usmrťia;
- zákazu kŕmenia hospodárskych zvierat výrobkami živočíšneho pôvodu.

V roku 2014 neboli v Írsku zaznamenané žiadne prípady BSE. Pre porovnanie, v rokoch 2012 a 2011 boli zistené tri prípady, pričom vrchol bol zaznamenaný v 90. rokoch minulého storočia s viac ako 400 prípadmi.

Je ťažké určiť nákladovú účinnosť týchto programov

37

V rozhodnutí Rady²² o veterinárnych výdavkoch sa požaduje, aby Komisia každé štyri roky podávala Európskemu parlamentu a Rade správu o situácii v oblasti zdravia zvierat a nákladovej účinnosti realizácie veterinárnych programov.

38

V usmernení OIE²³ sa stanovuje, že v rozhodnutí o najvhodnejších možnostiach zásahu by sa mali zohľadňovať náklady a prínosy, ako aj zoonotický potenciál a pravdepodobnosť úspešnosti konkrétneho súboru opatrení na kontrolu choroby.

22 Článok 41 rozhodnutia 2009/470/ES.

23 OIE, Usmernenia ku kontrole chorôb zvierat, máj 2014.

39

Ako sa uvádza v **tabuľke 1**, ročné priame náklady na veterinárne programy vyčleňované z rozpočtu EÚ predstavujú 200 mil. EUR. Okrem toho členské štáty vynakladajú väčšiu sumu na pokrytie svojho podielu nákladov na financované programy, ako aj iných veterinárnych opatrení, ktoré určili za nevyhnutné. Poľnohospodári a potravinársky sektor navyše znášajú náklady spojené s veterinárnymi výdavkami, nahradením stáda, zníženou produkciou, obmedzeniami pohybu zvierat a stratenými podielmi na trhoch. Potenciálne prínosy programov možno zoskupiť do dvoch hlavných kategórií²⁴:

- zlepšenie verejného zdravia aj zdravia zvierat: zníženie prevalencie/incidencie choroby, ochrana verejného zdravia (v prípade zoonózy) a plnenie ich úlohy kľúčového nástroja v oblasti prevencie/manažmentu choroby v kontexte stratégie EÚ týkajúcej sa zdravia zvierat,
- prínosy z hospodárskeho hľadiska pre EÚ ako celok: ochrana hodnoty sektora, prispievajúce k stabilite trhu, zaisťovanie bezpečného obchodu, zintenzívňovanie obchodu mimo EÚ a znižovanie nákladov na ľudské zdravie.

40

Komisia musí pri plnení rozpočtu EÚ dodržiavať zásady riadneho finančného hospodárenia²⁵, pričom financované opatrenia by mali byť hospodárne, efektívne a účinné. To znamená, že výsledky programov by mali byť vzhľadom na ich náklady opodstatnené. Dvor audítorov uznáva, že v praxi je veľmi ťažké peňažne vyčíslieť zdravotné prínosy vyplývajúce z politiky v oblasti zdravia zvierat, najmä pokiaľ ide o zoonózy, kde je hlavným prínosom zabránenie nákaze ľudí a v niektorých prípadoch záchrana životov.

Nedostatok dostupných modelov na posúdenie nákladovej účinnosti programov eradikácie

41

Počas auditu sa upozornilo na nedostatok dostupných modelov a hospodárskych ukazovateľov, na základe ktorých by Komisia mohla vykonať analýzu nákladovej účinnosti navrhnutých programov, a Komisia následne takúto analýzu nevykonala. V najnovšej správe (2014) o situácii v oblasti zdravia zvierat a nákladovej účinnosti veterinárnych programov, ktorá sa požaduje na základe príslušného rozhodnutia Rady, Komisia poskytla informácie o nákladoch a výsledkoch. Komisia v tejto správe uznala, že je potrebné lepšie preukázať nákladovú účinnosť veterinárnych výdavkov.

24 Zo záverov správy Komisie Európskemu parlamentu a Rade z roku 2014 o výsledku programov spolufinancovaných EÚ.

25 Článok 30 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 966/2012 z 25. októbra 2012 o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet Únie, a zrušení nariadenia Rady (ES, Euratom) č. 1605/2002 (Ú. v. EÚ L 298, 26.10.2012, s. 1).

42

V praxi platí, že v informáciách v schválených programoch a následných správach o vykonávaní sa uvádzajú podrobné údaje o nákladoch a tiež ukazovatele súvisiace s príslušnými činnosťami a výkonnosťou. Hoci v programoch bola uvedená väčšina nákladov (odber vzoriek, laboratórna analýza, plat veterinárov, náklady na kompenzáciu atď.) a kvalitatívny prínos (verejné zdravie, lepšia príležitosť na vývoz atď.), nebol dostatok dostupných modelov na posúdenie nákladovej účinnosti financovaných činností. Napríklad reakcia EÚ na krízu BSE zachránila životy, prispela k lepšej bezpečnosti potravín, zlepšila kvalitu kontrol a obnovila dôveru spotrebiteľov, ale nie je možné posúdiť nákladovú účinnosť programu.

43

Preskúmali sme tiež, či existujú dôkazy o tom, že náklady na kontrolované programy boli primerané. Počas auditu boli zaznamenané niektoré prípady, ktoré predtým identifikovala Komisia, keď boli niektoré náklady neprimerane vysoké alebo členské štáty ich dostatočne neskontrolovali, ako je znázornené v **rámčeku 4**. V týchto prípadoch Komisia podnikla nápravné opatrenia.

Nedostatočne skontrolované opatrenia alebo vysoké náklady

1. V Poľsku vakcíny použité v rámci ročných programov eradikácie besnoty zakúpili na regionálnej úrovni. Od roku 2002 do roku 2009 sa počet zistených prípadov besnoty v rámci líščej populácie veľmi výrazne znížil z 884 na 6. V rokoch 2010 a 2011 sa však počet zistených prípadov opäť rapídne zvýšil na 117 a 103. Tieto prípady boli sústredené v Malopoľskom vojvodstve a Podkarpatskom vojvodstve. Priemerná cena jednej z týchto vakcín zakúpených v Poľsku na očkovanie divých líšok v rokoch 2011 až 2013 bola podstatne vyššia ako priemerná cena platená v EÚ, hoci objemy vakcín dodávaných do Poľska boli tiež najvyššie v EÚ (viac ako 10 miliónov dávok každý rok). Vzhľadom na úspory z rozsahu sa to nezdá logické. Komisia uplatnila finančné zníženia a požiadala poľské orgány, aby prijali opatrenie na zníženie nadmerných cien vakcín, a to prostredníctvom zorganizovania výzvy na predkladanie ponúk na celoštátnej úrovni.
2. V Rumunsku vnútroštátne orgány správne nekontrolovali plnenie zmlúv na vzdušnú distribúciu vakcín proti besnote na očkovanie divých líšok v roku 2013, pričom nebol rozdistribuovaný dostatočný počet vakcín. Vnútroštátne orgány navyše nezobrali dostatočné vzorky na testovanie účinnosti očkovacej kampane (postupy sa zlepšili v roku 2014). V dôsledku toho Komisia očkovaciu kampaň nepreplatila.

V niektorých prípadoch mali sumy vyplatené v rámci kompenzácie alebo uplatnené zníženia platieb obmedzený stimulačný účinok

44

Podľa právnych predpisov kompenzácia splatná poľnohospodárom za zvieratá zlikvidované v rámci programov eradikácie chorôb nesmie prekročiť trhovú hodnotu zdravých zvierat²⁶. Cieľom je stanoviť spravodlivú úroveň kompenzácie, odrádzať od podvodov a podporiť zapojenie poľnohospodárov do programu. V právnych predpisoch EÚ sa však nešpecifikuje, ako by sa na základe trhových cien mala určovať splatná kompenzácia – tú určujú členské štáty vo svojich konkrétnych právnych predpisoch. Napríklad sa od členských štátov nepožaduje, aby pri stanovovaní kompenzačných súm vychádzali zo stupníc Spoločenstva pri klasifikácii jatočných tel a súvisiacich cien²⁷. Nadmerná kompenzácia môže odrádzať od účinného vykonávania opatrení biologickej bezpečnosti.

45

V Taliansku boli úrovne kompenzácie vyplatené za zvieratá zlikvidované v rámci veterinárnych programov niekedy vyššie ako trhové ceny za zdravé zvieratá. Napríklad v roku 2012 dostali poľnohospodári kompenzáciu v priemernej výške od 87 do 111 EUR za každú ovcu zlikvidovanú v rámci programov eradikácie, hoci priemerná trhovú cena za jatočné telá zdravých zabitých kôz bola v tom čase nižšia ako 60 EUR²⁸. V prípadoch, keď kompenzácia prekročovala trhovú cenu, sa detekcia chorôb zvierat na farme môže považovať za nečakanú príležitosť doplniť stav stáda. Navyše poľnohospodárov, ktorí by za iných okolností ocenili štatút „bez výskytu choroby“, to môže odrádzať od zavádzania účinných opatrení biologickej bezpečnosti.

46

V Spojenom kráľovstve kompenzácia splatná za dobytok v Anglicku vychádza z priemerných trhových cien za predchádzajúci mesiac. Kompenzácia za dobytok v Severnom Írsku a vo Walese vychádza z individuálneho oceňovania, ktoré vo všeobecnosti vedie k vyšším mieram kompenzácie ako v Anglicku a ktoré môže poľnohospodárov odrádzať od vykonávania účinných opatrení biologickej bezpečnosti.

47

Po nepriaznivom posúdení technických výsledkov programov eradikácie brucelózy hovädzieho dobytku a oviec v jednom talianskom regióne (na Sicílii) Komisia znížila platby o viac ako 7 mil. EUR na roky 2005 až 2012. V roku 2011 bol celý program týkajúci sa brucelózy na Sicílii vyhlásený za neoprávnený z dôvodu nesplnenia plánu vakcinácie. Uplatňovaním národného systému rozdeľovania zdrojov medzi regióny však došlo k tomu, že talianske orgány nepresunuli túto úroveň zníženia len na regionálne orgány na Sicílii, ale namiesto toho ju rozdelili medzi všetky talianske regióny (z ktorých väčšina vykonávala program eradikácie správne). Motivácia orgánov na Sicílii k tomu, aby zlepšili veterinárne opatrenia, bola preto obmedzená.

26 Článok 11 nariadenia (EÚ) č. 652/2014.

27 Nariadenie Komisie (ES) č. 1249/2008 z 10. decembra 2008, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá uplatňovania stupníc Spoločenstva pri klasifikácii jatočných tel hovädzieho dobytku, ošípaných a oviec a nahlasovaní ich cien (Ú. v. EÚ L 337, 16.12.2008, s. 3).

28 Európska komisia (GR pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka). Štatistiky o poľnohospodárskych trhoch z roku 2014: http://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/market-statistics/index_en.htm.

A stále existuje priestor na zlepšenie

48

V nasledujúcich bodoch sú stanovené oblasti, v ktorých podľa nás existuje priestor na zlepšenie prístupu Komisie a programov členských štátov.

Nahlasovanie chorôb zvierat a výmena súvisiacich informácií

49

Európsky systém nahlasovania chorôb zvierat (ADNS) je navrhnutý na nahlasovanie štandardných informácií o ohniskách chorôb. Nebol navrhnutý tak, aby disponoval prvkami epidemiologického riadenia alebo poskytoval historické informácie a analyzoval údaje. V porovnaní so svetovým informačným systémom pre zdravie zvierat (WAHIS) Svetovej organizácie pre zdravie zvierat (OIE), ktorý sú povinné používať všetky členské štáty, preto poskytuje len malú pridanú hodnotu. Oba tieto systémy poskytujú informácie o počte a umiestnení nových ohnisk, ale neexistuje medzi nimi žiadne prepojenie, ktoré by umožňovalo automatickú výmenu informácií. S cieľom lepšie zvládať hrozby v oblasti zdravia zvierat členské štáty vytvorili vlastné informačné systémy na spracovanie epidemiologických údajov. Neexistuje však spoločný systém na uľahčenie výmeny informácií a lepšiu koordináciu činností kontroly medzi členskými štátmi.

50

Od roku 2012 sa v rámci spoločného projektu Komisie a OIE pracuje na prepojení systémov ADNS a WAHIS spoločným rozhraním nazývaným informačný systém o chorobách zvierat (*Animal Disease Information System – ADIS*)²⁹.

29 V správe o analýze systému ADNS (verzia 1.4) v rámci vývoja informatického prototypu informačného systému o chorobách zvierat (ADIS) pre Európsku úniu zosúladeného s rozhraním systémov WAHID/WAHIS OIE sa uvádza: „Na hĺbkovú analýzu chýbajú referenčné údaje, ako napríklad počet podnikov a zvierat nachádzajúcich sa v regióne. Na hĺbkovú priestorovo-časovú analýzu by boli potrebné doplňujúce údaje napríklad o umiestnení všetkých prítomných epidemiologických jednotiek. Na to, aby bol významnejší nástroj na manažment chorôb alebo nástroj na rozhodovanie, boli by potrebné doplňujúce informácie o opatreniach manažmentu chorôb... Zoznam hodnôt ‚druhov‘ v systéme ADNS obsahuje hlavné druhy hospodárskych zvierat a len všeobecné označenie ‚voľne žijúce druhy‘. Zdá sa opodstatnené rozšíriť požiadavku na údaje o metóde diagnostiky na všetky choroby...“

Informácie o výkonnosti a riadení

51

V rozhodnutí Komisie z roku 2008³⁰ sa stanovujú ukazovatele výstupu programu, o ktorých musia členské štáty podávať správy. Navyše Komisia vytvorila metodiku na určovanie ukazovateľov výkonnosti, podľa ktorej sú členské štáty povinné zlepšiť svoju výkonnosť z hľadiska prevalencie/incidencie chorôb o isté minimálne percento za určitý čas. Komisia okrem toho zostavila rozsiahly súbor ukazovateľov³¹ (viac ako 100), ktoré by mali členské štáty používať. Medzi tieto ukazovatele patria ukazovatele týkajúce sa výstupu alebo činnosti, ako je počet zaočkovaných zvierat a vykonaných testov, a tiež ukazovatele spojené s výsledkami, napríklad zmeny v miere incidencie alebo prevalencie. Hoci uznávame, že už existuje rozsiahly súbor ukazovateľov, domnievame sa, že je tu ešte istý priestor na ďalšie zlepšenie, najmä pokiaľ ide o technické vykonávanie programov³². Nie sú doň zahrnuté žiadne hospodárske ukazovatele, na základe ktorých by bolo možné vykonať analýzu nákladovej účinnosti navrhovaných programov (pozri body 41 a 42).

52

Komisia od členských štátov požaduje, aby pri navrhovaní svojich veterinárnych programov dodržiavali štandardný vzor. Ten zahŕňa informácie o vývoji choroby za posledné roky. Navyše jedno z kritérií, ktoré Komisia používa (pozri bod 28) na posúdenie návrhov programov, sa týka kvality údajov o vývoji choroby za posledných päť rokov. Skonštatovali sme, že hoci vo väčšine prípadov boli takéto historické údaje k dispozícii, pri troch z 24 programov členských štátov, ktoré boli podrobené auditu, nezávislí hodnotitelia Komisie zistili, že najnovšie návrhy programov neobsahovali dostatok uspokojivých historických informácií³³. V týchto prípadoch si Komisia vyžiadala relevantné informácie a príslušné členské štáty ich poskytli. V čase auditu Komisia vytvárala informačný systém, ktorý by umožnil okamžité získanie a analýzu historických informácií z predchádzajúcich programov členských štátov, a zaviedla štandardný elektronický systém podávania správ pre členské štáty, aby mohli posilať kľúčové dokumenty³⁴ týkajúce sa ich veterinárnych programov³⁵. Tento postup by mal v budúcnosti uľahčiť analýzu programov.

- 30 Rozhodnutie Komisie 2008/940/ES, ktoré bolo nahradené vykonávacím rozhodnutím Komisie 2014/288/EÚ z 12. mája 2014, pokiaľ ide o štandardné požiadavky na podávanie správ o národných programoch eradikácie, kontroly a monitorovania určitých chorôb zvierat a zoonóz spolufinancovaných Úniou a o zrušenie rozhodnutia Komisie 2008/940/ES (Ú. v. EÚ L 147, 17.5.2014, s. 88).
- 31 Dokument Komisie WD SANCO/12915/2012.
- 32 Napríklad časové intervaly medzi testovaním, podiel ohnísk tam, kde bol identifikovaný zdroj infekcie; v prípade brucelózy sledovanie stád bez istého percenta zaočkovaných zvierat v rámci testovaného stáda na farmách a podiel fariem, kde sa uskutočnila vakcinácia; ukazovatele týkajúce sa odbornej prípravy, nákladov a kapacity veterinárnych služieb; v prípade brucelózy oviec a kôz výsledky určenia genotypov kmeňa brucelly.
- 33 Tak to bolo v prípade navrhovaného programu týkajúceho sa tuberkulózy hovädzieho dobytku v Spojenom kráľovstve z roku 2015, navrhovaného španielskeho programu týkajúceho sa katarálnej horúčky oviec z roku 2015 a navrhovaného talianskeho programu týkajúceho sa katarálnej horúčky oviec z roku 2014.
- 34 Ide najmä o návrhy programov, priebežné správy, záverečné správy a žiadosti o platbu.
- 35 Vykonávacie rozhodnutie Komisie 2014/288/EÚ.

Prezentácia veterinárnych kontrol v rámci programov

53

Celkove boli vo väčšine programov zdôvodnené opatrenia, ktoré sa mali prijať, aj výsledky, ktoré sa mali dosiahnuť. Domnievame sa však, že by bolo prínosné, keby boli veterinárne opatrenia v niektorých programoch opísané dôkladnejšie, ako aj opatrenia prijaté na základe odporúčaní FVO a poradenstva osobitnej skupiny. Pri dvoch z 24 programov členských štátov, ktoré boli podrobené auditu, uviedli nezávislí hodnotitelia Komisie podobné poznámky³⁶.

Programy, ktoré postupujú pomaly

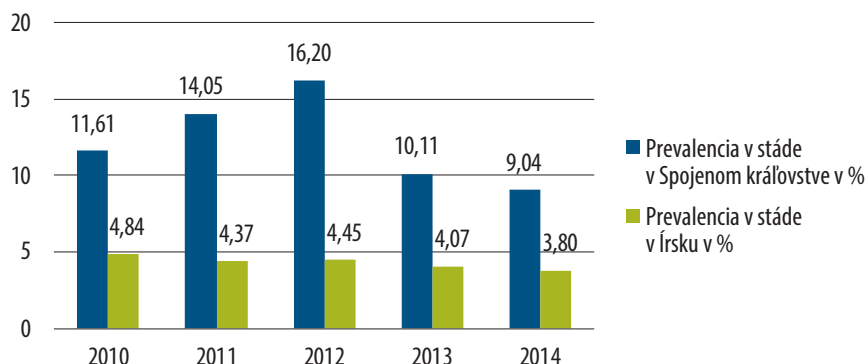
54

Programy eradikácie niektorých chorôb v určitých členských štátoch trvajú desaťročia (pozri bod 9). Hoci prevencia tuberkulózy hovädzieho dobytku v Spojenom kráľovstve a Írsku klesá, stále je pomerne vysoká (pozri **obrázok 6**), keď ju porovnáme s inými členskými štátmi³⁷. V Spojenom kráľovstve viedlo zvýšenie frekvencie testovania na tuberkulózu od roku 2013 v oblastiach s nízkou incidenciou z počtu raz za štyri roky na raz za rok k vyššej miere detekcie prípadov. Program eradikácie tuberkulózy v Spojenom kráľovstve stále predstavuje významnú výzvu, keďže v niektorých regiónoch má táto choroba veľmi vysokú incidenciu.

- 36 Program týkajúci sa katarálnej horúčky oviec na rok 2014 v Taliansku a program týkajúci sa tuberkulózy hovädzieho dobytku na rok 2014 v Írsku.
- 37 V roku 2014 dosahovala prevencia tuberkulózy hovädzieho dobytku v stáde 9,04 % v Spojenom kráľovstve, 3,8 % v Írsku, 1,72 % v Španielsku a 0,81 % v Taliansku. Vo Francúzsku a v Poľsku sa choroba oficiálne nevyskytuje a prevencia v Rumunsku je zanedbateľná.

Obrázok 6

Tuberkulóza hovädzieho dobytku v Írsku a Spojenom kráľovstve

Zdroj: GR pre zdravie a bezpečnosť potravín.

55

V Taliansku je eradikácia brucelózy oviec a kôz náročná pre nedostatok úplnej spolupráce zo strany poľnohospodárov v niektorých regiónoch. Štedrý systém náhrad (pozri bod 45) môže tiež zohrávať svoju úlohu. Prevalencia na celoštátnej úrovni však klesá a v roku 2014 dosiahla 1,2 % v porovnaní s 3,7 % v roku 2008. Za rovnaké obdobie prevalencia na Sicílii klesla z 11,9 % na 3,4 %.

56

Upozorňujeme, že Komisia vo svojej správe za rok 2014³⁸ o veterinárnych programoch spolufinancovaných EÚ, ktorú predložila Európskemu parlamentu a Rade, tiež poznamenala, že výsledky dosiahnuté v rámci programu týkajúceho sa tuberkulózy hovädzieho dobytku v Spojenom kráľovstve a programov týkajúcich sa brucelózy v Taliansku vzbudzujú obavy. Dvor audítorov tiež oceňuje, že Komisia nabáda členské štáty, aby v takých prípadoch vykonali opatrenia nadväzujúce na odporúčania osobitnej skupiny a úradu FVO.

Prístup k liečbe voľne žijúcich druhov

57

Priame alebo nepriame kontakty medzi voľne žijúcimi a domácimi zvieratami môžu viesť k šíreniu choroby alebo skomplikovať účinnú realizáciu programov týkajúcich sa chorôb zvierat. Napríklad besnotu môžu šíriť divé líšky a tuberkulózu hovädzieho dobytku môžu prenášať jazvece, diviaky a vysoká zver. Existuje niekoľko publikácií OIE³⁹ o monitorovaní chorôb voľne žijúcich druhov, ako aj súvisiaca medzinárodná dohoda o nahlasovaní chorôb. Hoci je nákup vakcín proti besnote pre voľne žijúce druhy zahrnutý do programov členských štátov, EÚ nemá špecifický prístup na prekonanie tuberkulózy v prípade voľne žijúcich druhov.

58

Na úrovni EÚ neexistujú žiadne legislatívne ustanovenia na eradikáciu tuberkulózy iných zvieracích druhov, ako je dobytok (napr. divé kozy a iné voľne žijúce druhy). Konkrétne v Spojenom kráľovstve sú jazvece chránené vnútroštátnymi právnymi predpismi, ktoré môžu komplikovať účinné vykonávanie programu eradikácie tuberkulózy hovädzieho dobytku.

38 COM(2014) 115 final z 5. marca 2014, správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade o výsledku programov eradikácie, kontroly a monitorovania chorôb zvierat a zoonóz spolufinancovaných EÚ počas obdobia rokov 2005 – 2011, oddiel 3.3.

39 OIE, Príručka odbornej prípravy o chorobách voľne žijúcich druhov a dohľade nad nimi, 2010.

Dostupnosť určitých vakcín

59

Podľa OIE⁴⁰ je okamžitá dostupnosť vhodných veterinárnych vakcín a antigénov v programoch týkajúcich sa zdravia zvierat kľúčová⁴¹. Existuje niekoľko iniciatív a výskumných projektov EÚ, ktoré sú zamerané na detekciu nových vírusov a podporu dostupnosti vakcín⁴². V závislosti od choroby môže existovať len veľmi malé, ak vôbec nejaké, množstvo vhodných vakcín, ktoré by boli k dispozícii na používanie v EÚ. Vakcinácia je však jedným zo základných dostupných nástrojov na vykonávanie účinného prístupu podľa zásady „prevencia je lepšia ako liečba“. Dôvody, prečo vakcíny nie sú vždy dostupné, sú zložité. Z nedávneho výskumu vyplynulo, že⁴³ okrem technických ťažkostí pri ich vývoji farmaceutický priemysel nemá dostatočný finančný záujem o získanie povolenia na používanie niektorých vakcín v EÚ. V **rámčeku 5** sú znázornené ťažkosti spôsobené nedostatkom vhodných vakcín.

60

Na európskej úrovni neexistuje žiadny právny rámec pre spoločné obstarávanie vakcín ani všeobecná banka so zásobami vakcín. Proces obstarávania vakcín po tom, ako členské štáty zverejnia výzvy na predkladanie ponúk, môže trvať niekoľko mesiacov a vírus sa medzitým môže naďalej šíriť medzi zvieracou populáciou. Poukázali sme na to, že na základe nových právnych predpisov o zdraví zvierat, o ktorých práve diskutujú legislatívne orgány, by sa rozšírila schopnosť Komisie zriadiť banky vakcín.

- 40 OIE, Príručka diagnostických testov a vakcín pre suchozemské zvieratá, 2014.
- 41 OIE, Usmernenia ku kontrole chorôb zvierat, máj 2014.
- 42 Napríklad výskumné fondy EÚ podporili projekty vývoja vakcín proti tuberkulóze (NEWTBVAC), brucelóze (BRU-VAC) a klasickému moru ošípaných (CSFV-GODIVA).
- 43 Videnova, K. a Mackay, D. K. J., Dostupnosť vakcín proti hlavným chorobám zvierat v Európskej únii.

Rámček 5

Ťažkosti spôsobené nedostatkom vhodných vakcín

Existuje viac ako 20 variantov (sérotypov) vírusu katarálnej horúčky oviec (vírusové ochorenie prežúvavcov prenášané hmyzom).

V Taliansku bolo identifikovaných šesť variantov. V EÚ v súčasnosti nie sú známe žiadne multivalentné vakcíny (účinné proti viacerým kmeňom vírusu). V takýchto prípadoch je preto ťažké uvažovať o použití vakcín.

Francúzsko malo počas krízy katarálnej horúčky oviec v roku 2008 obmedzené zásoby vakcín. Francúzske orgány preto museli naliehavo zaobstarať mimoriadne dodávky. To bolo nákladné aj časovo náročné a vnútroštátne orgány sa domnievali, že 520 prípadom katarálnej horúčky oviec, ktoré boli zistené v departmáne Ile et Villaine, sa dalo predísť, keby boli vakcíny dostupné skôr.

V čase prvého výskytu ohniska katarálnej horúčky oviec sérotypu S4 v Španielsku (v regióne Extremadura) nebol k dispozícii dostatok vakcín proti tomuto sérotypu. Očkovacia kampaň bola preto odložená na nasledujúci rok, aby sa choroba potlačila počas najbližšieho možného obdobia šírenia vírusu.

61

Choroby zvierat spôsobujú značné hospodárske náklady a sú rizikom pre zdravie zvierat aj ľudské zdravie. Choroby sa môžu šíriť cez hranice, pričom predchádzajúce ohniská chorôb stáli miliardy eur. EÚ sa preto zameriava na ochranu zdravia zvierat a financuje programy členských štátov na eradikáciu, kontrolu a monitorovanie konkrétnych chorôb zvierat. Tieto programy sa vzťahujú na opatrenia, ako je odoberanie vzoriek, laboratórna analýza, kompenzačné platby za zlikvidované zvieratá a očkovačie kampane. Výdavky EÚ sa v posledných rokoch znížili, pričom v poslednom čase sa neobjavila žiadna veľká kríza porovnateľná s ohniskom slintačky a krívačky z roku 2001. EÚ však musí byť pripravená na riešenie budúcich kríz a môže trvať mnoho rokov, kým programy eradikácie povedú k štatútu bez výskytu choroby.

62

Počas auditu sa skúmalo, či programy eradikácie, kontroly a monitorovania chorôb zvierat náležite zabraňujú šíreniu týchto chorôb. V rámci toho sa skúmalo, či bol prístup Komisie náležitý, či členské štáty navrhli a zrealizovali vhodné programy a či bola náležite posúdená nákladová účinnosť programov.

63

Dvor audítorov celkove dospel k záveru, že skúmané programy týkajúce sa chorôb zvierat náležite zabraňujú šíreniu týchto chorôb. Keďže choroby môžu kedykoľvek prepuknúť, Komisia a členské štáty by mali byť naďalej obozretné.

64

Stratégia Komisie týkajúca sa programov zameraných na choroby zvierat bola vo všeobecnosti náležitá: opatrenia Komisie boli podporené dobrým technickým poradenstvom, bola dobre vypracovaná politika v oblasti zdravia zvierat a bol vytvorený rámec prioritizácie rozpočtových zdrojov na prioritné programy. Prístup prijatý na eradikáciu BSE bol mimoriadne úspešný. Ďalšími dobrými príkladmi sú: zníženie počtu prípadov zoonotickej salmonely a besnoty. Príslušné právne predpisy boli naďalej zložitá a prioritizácia financovania medzi chorobami sa postupne zlepšovala (body 26 až 33).

65

Zistili sme, že programy členských štátov boli vo všeobecnosti dobre navrhnuté a zrealizované. Programy spĺňali požadované kritériá a členské štáty mali primerané systémy na identifikáciu ohnisk chorôb zvierat a uľahčenie ich eradikácie (body 34 až 36).

Závery a odporúčania

66

Zistili sme, že hoci sa od Komisie vyžadovalo, aby Európskemu parlamentu a Rade podávala správy o nákladovej účinnosti veterinárnych programov, neexistuje na to dostatok vhodných modelov. V schválených programoch a následných správach o vykonávaní sa uvádzajú informácie o nákladoch a výsledkoch, ale nákladová účinnosť programov sa ťažko určuje (body 37 až 42).

67

Pokiaľ ide o náklady, pri audite boli zaznamenané príklady nedostatočne kontrolovaných alebo bezdôvodne vysokých nákladov, ktoré predtým určila Komisia. V niektorých prípadoch v Taliansku mali sumy vyplatené na kompenzáciu poľnohospodárov alebo zníženie platieb, ktoré zaviedla Komisia, len obmedzený stimulačný účinok na podnietenie účinných opatrení v oblasti biologickej bezpečnosti a vykonanie nápravných opatrení (body 43 až 47).

68

Identifikovali sme niekoľko osobitných oblastí, v ktorých existuje priestor na zlepšenie. Výmena epidemiologických informácií medzi členskými štátmi by sa mohla lepšie podporovať prostredníctvom informačných systémov (body 49 a 50).

69

Komisia stanovila podrobný súbor minimálnych ukazovateľov výstupov programu, ktorý majú členské štáty používať. Zistili sme, že informácie týkajúce sa veterinárnych opatrení, ako aj opatrenia nadväzujúce na predchádzajúce odporúčania FVO a osobitnej skupiny mohli byť v programoch niektorých členských štátov lepšie opísané. V čase auditu neboli vždy okamžite dostupné dostatočné historické informácie o vývoji chorôb. Pracovalo sa však na vytvorení databázy na zaznamenávanie technických ukazovateľov programov a Komisia zaviedla nový systém elektronického podávania správ (body 51 až 53).

70

Zaznamenali sme niekoľko programov, pri ktorých bol pokrok pomalý: najmä eradikácia tuberkulózy hovädzieho dobytku v Spojenom kráľovstve a Írsku a brucelózy oviec a kôz na juhu Talianska (body 54 až 56).

Závery a odporúčania

71

Choroby sa môžu prenášať z voľne žijúcich druhov na domáce zvieratá (a dokonca na ľudí), a preto sa tieto zvieratá musia brať do úvahy pri formovaní prístupu k zdraviu zvierat a pri financovaní programov týkajúcich sa chorôb zvierat. Zistili sme, že prístup EÚ k zohľadneniu chorôb voľne žijúcich druhov je potrebné doplniť, najmä pokiaľ ide o tuberkulózu (body 57 a 58).

72

Vakcíny sú kľúčovým nástrojom niektorých programov eradikácie. Dvor audítorov poznamenal, že v závislosti od choroby môže existovať len malé, ak vôbec nejaké, množstvo vhodných vakcín. Konkrétne sme zistili, že nedostatok vakcín proti katarálnej horúčke oviec mal nepriaznivý vplyv na programy v Taliansku, vo Francúzsku a v Španielsku. V čase auditu navyše neexistoval žiadny právny rámec na spoločné obstarávanie vakcín ani všeobecná banka zásob vakcín na európskej úrovni (body 59 a 60).

Odporúčania

V záujme ďalšieho zlepšenia programov eradikácie, kontroly a monitorovania chorôb zvierat by Komisia mala:

- a) uľahčiť výmenu epidemiologických informácií medzi členskými štátmi;
- b) preskúmať, či by sa mal existujúci súbor ukazovateľov aktualizovať, aby sa zabezpečili lepšie informácie o činnostiach v rámci veterinárnych kontrol a lepšia nákladová účinnosť programov;
- c) do veterinárnych programov systematicky zahŕňať hľadisko voľne žijúcich druhov;
- d) podporiť dostupnosť vakcín, ktoré budú členské štáty využívať, ak je to epidemiologicky odôvodnené.

Túto správu prijala komora I, ktorej predsedá Augustyn KUBIK, člen Dvora audítorov, v Luxemburgu na svojom zasadnutí 3. februára 2016.

Za Dvor audítorov

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA
predseda

Príloha I

Informácie o chorobách zvierat

O akú chorobu ide?	Ako sa šíri?	Aké je riziko pre verejnú zdravie?	Aké sú klinické príznaky?	Ako sa diagnostikuje?	Ako jej možno predchádzať alebo ju kontrolovať?
<p>Aviária influenza spôsobená chripkovým vírusom typu A môže postihovať niekoľko druhov vtákov určených na produkciu potravín (kurčatá, morky, prepelice, perličky atď.), ako aj vtáky chované ako spoločenské zvieratá a volne žijúce vtáky, pričom niektoré kmene majú za následok vysokú mieru úmrtnosti. Vírus bol izolovaný aj u cicavcov vrátane ľudí, potkanov a myši, lasíc a fretiek, ošipáných, mačiek, tigrov a psov.</p>	<p>K šíreniu vírusov aviárnej influenzy môže prispievať viacero faktorov vrátane globalizácie a medzinárodného obchodu (zákonného aj nezákonného), obchodných praktík (trhy so živými vtákmi), poľnohospodárskych postupov a prítomnosti vírusov u divých vtákov. Vírusy aviárnej influenzy sa môžu šíriť prostredníctvom priameho kontaktu so sekretmi infikovaných vtákov, najmä s výkalmi, alebo prostredníctvom kontaminovaného krmiva, vody, výstroja alebo odevu.</p>	<p>Hoci aviária influenza je v prvom rade viacia choroba, môže prejsť z vtákov na ľudí. Vírusy aviárnej influenzy sú vysoko druhovo špecifické, ale za výnimočných okolností prekračujú medzidruhové bariéry a infikujú ľudí. K prenosu na ľudí dochádza pri blízkom kontakte s infikovanými vtákmi alebo v ťažko zamorenom prostredí.</p>	<p>V miernej forme sa príznaky choroby môžu prejavovať len našuchoreným perím, zníženou produkciou vajec alebo miernym vplyvom na dýchací systém. Pri vážnej forme choroby vírus postihuje nielen dýchaciu sústavu ako pri miernej forme, ale napadá aj viacero orgánov a tkanív, čo môže vyústiť do masivného vnútorného krvácania.</p>	<p>Podозrenie na aviárnu influenzu sa môže objaviť na základe klinických príznakov a udalostí vedúcich k chorobe. Na potvrdenie diagnózy sú potrebné laboratórne testy.</p>	<p>Po celom svete boli zavedené opatrenia v oblasti dohľadu na detekciu prítomnosti infekcie u hydiny podľa noriem OIE týkajúcich sa sledovania aviárnej influenzy.</p>
<p>Africký mor ošipáných je vysoko nákazlivá hemoragická choroba ošipáných, sviň bradavičnatých, sviň divých európskych a amerických diviakov. Vnímavé sú všetky vekové skupiny rovnako. Africký mor ošipáných s vysoko virulentnými formami vírusu sa vyznačuje vysokou horúčkou, stratou chuti do jedla, krvácaním kože a vnútorných orgánov a úmrtím v priemere do 2 – 10 dní. Miera úmrtnosti môže dosiahnuť až 100 %.</p>	<p>Sviňa bradavičnatá môže byť prirodzeným nositeľom vírusu bez príznakov choroby. Z tohto nositeľa ho prenáša mäkký kliešť <i>Ornithodoros moubata</i>. Kliešť prijme vírus pri nasávaní krvi a potom ho prenese pri párazitovaní na vnímavých zvieratách. Vírus sa môže preniesť na vnímavé zvieratá aj prostredníctvom bodavých múch a kliešťov, zamorených priestorov, dopravných prostriedkov, výstroja alebo odevu.</p>	<p>Africký mor ošipáných nepredstavuje hrozbu pre ľudské zdravie.</p>	<p>Vážnosť a šírenie lézií sa tiež rôznia podľa virulencie vírusu. Závažné prípady choroby sa vyznačujú vysokou horúčkou a úmrtím v priemere do 2 – 10 dní. Miera úmrtnosti môže dosiahnuť až 100 %.</p> <p>Medzi ostatné klinické príznaky môže patriť strata chuti do jedla, depresia, začervenanie kože na ušiach, bruchu a končatinách, dýchacie ťažkosti, zvracanie, krvácanie z nosa alebo konečníka a niekedy prvou udalosťou považovanou za prepuknutie choroby.</p>	<p>Podозrenie na africký mor ošipáných sa môže objaviť na základe klinických príznakov a potvrdiť sa musí prostredníctvom predpísaných laboratórných testov, najmä na odlišenie tejto choroby od klasického moru ošipáných.</p>	<p>Proti africkému moru ošipáných neexistuje žiadna známa liečba ani vakína. Všetky úspešné programy eradikácie zahŕňali rýchle určenie diagnózy, zabitie a likvidáciu všetkých zvierat z infikovaných priestorov, dôkladné vyčistenie a dezinfekciu, kontroly pohybu a dohľad.</p>

Aviária influenza

Africký mor ošipáných

Príloha I

O akú chorobu ide?	Ako sa šíri?	Aké je riziko pre verejnú zdravie?	Aké sú klinické príznaky?	Ako sa diagnostikuje?	Ako jej možno predchádzať alebo ju kontrolovať?
<p>Brucelóza je nákazlivá choroba hospodárskych zvierat s výrazným hospodárskym dosahom. Chorobu spôsobujú rôzne baktérie rodu <i>Brucella</i>, ktoré majú tendenciu infikovať konkrétne živočíšny druh. Väčšina druhov <i>Brucella</i> však dokáže infikovať aj iné živočíšne druhy. Postihuje hovädzí dobytok, ošpané, ovce a kozy, ťavy, kone a psy. Môžu sa ňou nakaziť aj iné prežuvavce, niektoré morské cicavce a ľudia.</p>	<p>Brucelóza sa zvyčajne šíri pri potraste alebo pôrode zvierat. V plodovej vode infikovaného zvierata sa nachádza vysoká úroveň baktérií. Baktérie môžu prežiť mimo tela zvierata v okolitom prostredí niekoľko mesiacov, najmä v chladných a vlhkých podmienkach. Ostávajú infekčné pre ďalšie zvieratá, ktoré sa infikujú pozitívnymi baktériami. Baktérie kolonizujú aj vrenno a kontaminujú mlieko. Brucelóza je závažným ochorením aj medzi volne žijúcimi druhmi, pričom napáda diviaky, bizóny, losy a zajace poľné. Volne žijúce druhy, ktoré sú nositeľmi choroby, komplikujú snahu o eradikáciu.</p>	<p>Brucelóza je zoonóza, ktorá je pre ľudí vysoko infekčná a spôsobuje chorobu často nazývanú vlnitá horúčka alebo maltská horúčka. Medzi príznaky u ľudí patrí striedavá alebo nepravídlná horúčka, bolesť hlavy, slabosť, nadmerné potenie, zimnica, úbytok na váhe a celková bolesť. Môže sa objaviť aj infekcia orgánov vrátane pečene a sleziny. Veterinárni lekári, poľnohospodári a pracovníci na biotunkoch sú náchylní na túto infekciu, keďže prichádzajú do kontaktu s infikovanými zvieratami a potrastami a plodmi alebo placentou. Choroba sa môže prenášať na ľudí aj prostredníctvom konzumácie nepasterizovaného mlieka pochádzajúceho od infikovaného zvierata.</p>	<p>Priebeh choroby je zvyčajne mierny, pričom u infikovaného zvierata sa až do potrastu objavuje len zopár príznakov. Pri samcoch sa môže objaviť opuch semenníkov a baktérie sa výnimočne môžu nachádzať aj v kĺboch a spôsobovať artritídu. Závažnosť brucelózy spočíva v tom, že oslabuje rozmnožovaciu výkonnosť z dôvodu potrastov, neplodnosti, zadžiavania placenty, narodenia mŕtveho plodu alebo narodenia slabého potomstva. Vedie k veľkým hospodárskym stratám pre chovateľov dojníc, oviec, kôz a ošpaných.</p>	<p>Podozrenie na túto chorobu sa môže objaviť na základe klinických príznakov, ako sú potrasty, ale potvrdzuje sa prostredníctvom serologických testov a potom pomocou predpísaných laboratórných testov zameraných na izoláciu a identifikáciu baktérií.</p>	<p>Na skrining sa môže použiť sledovanie s využitím sérologických testov, ako aj testov mlieka, ako je napríklad kruzková mliečna skúška, ktorá zohráva významnú úlohu v kampaniach zameraných na elimináciu tejto choroby. Vykonáva sa tiež individuálne testovanie zvierat na obchodné účely aj na účely kontroly choroby.</p>

Brucelóza

Príloha I

O akú chorobu ide?	Ako sa šíri?	Aké je riziko pre verejnú zdravie?	Aké sú klinické príznaky?	Ako sa diagnostikuje?	Ako jej možno predchádzať alebo ju kontrolovať?
<p>Katarálna horúčka oviec je nenačikávané vírusové ochorenie, ktoré postihuje domáce a volne žijúce prežúvavce (predovšetkým ovce a tiež hovädzi dobytok, kozy, bivol, antilopy, vysokú zver, losy a ťavy) a ktoré prenáša hmyz, najmä pakomárky z rodu <i>Culicoides</i>. Vírus, ktorý spôsobuje katarálnu horúčku oviec, je identifikovaný ako člen čelade Reoviridae. Identifikovaných bolo 24 rôznych sérotypov, pričom schopnosť jednotlivých kmeňov spôsobovať chorobu sa značne líši. Pri vysoko vnímavých ovciach môže úmrtnosť dosiahnuť až 100 %.</p> <p>Katarálna horúčka oviec</p>	<p>Hlavným vektorom na prenos vírusu katarálnej horúčky oviec medzi zvieratami je hmyz. Vektory sa infikujú vírusom katarálnej horúčky oviec požitím krvi z infikovaných zvierat. Bez vektora prenos choroby medzi zvieratami nie je možný.</p>	<p>S katarálnou horúčkou oviec sa nespája žiadne riziko pre verejnú zdravie.</p>	<p>Pri infikovaných ovciach sa klinické príznaky líšia a môžu zahŕňať horúčku, krvácanie a tvorbu vredov v orálnom a nazálnom tkanive, silnú hnačku, zvracanie, pneumóniu, modrý jazyk v dôsledku cyanózy (zriedkavo), pričom kotné ovce môžu potraťiť.</p>	<p>Podозnenie na katarálnu horúčku oviec sa môže objaviť na základe typických klinických príznakov, prevalencie príslušných vektorov z radu hmyzu, a najmä v oblastiach, v ktorých je choroba endemická. Na potvrdenie diagnózy sú potrebné laboratórne testy.</p>	<p>V endemických oblastiach sa v rámci sentinelových monitorovaných programov aktívne odberajú vzorky zo zvierat zo sentinelových stád na monitorovanie prítomnosti vírusu. Vakcinácia sa používa ako najúčinnejšie a najpraktickejšie opatrenie na minimalizáciu strát súvisiacich s chorobou a na potenciálne prerušenie cyklu prenosu z infikovaného zvierata na vektor. Je dôležité použiť vakcínu určenú na ochranu proti konkrétnejmu kmeňu (alebo kmeňom) vírusu vzbudzujúceho obavy v konkrétnej oblasti.</p>
<p>Tuberkulóza hovädzieho dobytku je chronická choroba zvierat spôsobená baktériou nazývanou <i>Mycobacterium bovis</i> (M. bovis), ktorá je úzko spojená s baktériami spôsobujúcimi ľudskú a aviárnu tuberkulózu. Táto choroba môže postihovať prakticky všetky čiacve, pričom spôsobuje celkový chorobný stav, kašľanie a eventuálnu smrť.</p> <p>Tuberkulóza hovädzieho dobytku</p>	<p>Choroba je nákazlivá a šíri sa kontaktom s infikovanými domácimi a volne žijúcimi druhmi. K infikovaniu zvyčajne dochádza vdýchnutím infikovaných kvapôčok vydetých z pľúc pri kašľaní. Telatá a ľudia sa tiež môžu nakaziť požitím surového mlieka pochádzajúceho od infikovaných kráv.</p>	<p>Ľudia sa môžu nakaziť vypitím surového mlieka pochádzajúceho od infikovaného dobytku alebo vdýchnutím infikovaných kvapôčok. Odhaduje sa, že v niektorých krajinách je až desať percent ľudskej tuberkulózy zapríčinených tuberkulózu hovädzieho dobytku.</p>	<p>Priebeh tuberkulózy je zvyčajne zdĺhavý až po mesiacoch alebo rokoch. Medzi zvyčajné klinické príznaky patria: slabosť, strata chuti do jedla, úbytok na váhe, kolísavá horúčka, prerývaný suchý kašeľ, hnačka, zväčšené a vyčnievajúce lymfatické uzliny.</p>	<p>Štandardnou metódou na detekciu tuberkulózy je test, pri ktorom sa do kože injekčne vstreknú antigén a zmeria sa imunitná reakcia. Konečná diagnóza sa určuje pestovaním baktérií v laboratóriu, čo je proces, ktorý trvá minimálne osem týždňov.</p>	<p>Štandardným kontrolným opatrením, ktoré sa uplatňuje v prípade tuberkulózy, je test eradikácie tejto choroby, ktoré pozostávajú z prehladky mäsa <i>post mortem</i>, intenzívneho dohľadu vrátane návštev na farmách, systematického individuálneho testovania hovädzieho dobytku a likvidácie infikovaných zvierat a zvierat, ktoré s nimi boli v kontakte, ako aj kontrol pohybu, zaznamenali veľký úspech pri obmedzovaní alebo odstránení choroby. Pasterizáciou mlieka infikovaných zvierat na teplotu, ktorá je dostatočná na zničenie baktérií, sa zabraňuje rozšíreniu choroby na ľudí.</p>

Príloha I

O akú chorobu ide?	Ako sa šíri?	Aké je riziko pre verejnú zdravie?	Aké sú klinické príznaky?	Ako sa diagnostikuje?	Ako jej možno predchádzať alebo ju kontrolovať?
<p>BSE je progresívna, smrteľná choroba nervového systému hovädzieho dobytku. Choroba má dlhú inkubačnú dobu, ktorá trvá štyri až päť rokov, a v súčasnosti sa nedá liečiť ani sa pred ňou nedá zaočkovať. BSE je jedna zo skupiny chorôb známych ako prenosné spongiformné encefalopatie (TSE). Medzi iné TSE patrí kľusavka oviec, chronické chradnutie jeleňovitých (CWD) u jeleňov a losov a Creutzfeldtova-Jakobova choroba u ľudí. BSE sa podobne ako iné TSE vyznačuje prítomnosťou abnormálneho infekčného proteínu nazývaného príón v nervovom tkanive. Následná spongiovitá degenerácia mozgu vedie k závažným a smrteľným neurologickým príznakom a symptómom.</p>	<p>Vedci sa domnievajú, že šírenie choroby medzi hovädzím dobytkom je spôsobené podávaním krmiva získaného z infikovaného dobytku alebo oviec ďalšiemu dobytku. Prión je odolný proti komerčným inaktivačným postupom, napríklad proti zahrievaniu, čo znamená, že pri procese spracovania nemusí byť celkom zničený.</p>	<p>Existujú náznamy, že variantná Creutzfeldtova-Jakobova choroba u ľudí by mohla byť spôsobená konzumáciou výrobkov z hovädzieho mäsa kontaminovaných infikovaným nervovým tkanivom alebo zdravotníckymi pomôckami vyrobenými z tkanív infikovaných zvierat. Mlieko a mliečne výrobky sa považujú za bezpečné.</p>	<p>Keďže priemerný čas medzi infikovaním zvierat príónom a preuknutím klinických príznakov sa zvyčajne pohybuje v rozmedzí štyroch až piatich rokov, klinické príznaky BSE sa objavujú až u dospelých jedincov. Symptómy môžu trvať dva až šesť mesiacov, kým zvierata uhynú.</p>	<p>Podозrenie na BSE sa môže objaviť na základe klinických príznakov. Diagnózu možno potvrdiť len na základe mikroskopického vyšetrenia mozgového tkaniva.</p>	<p>Cielené sledovanie výskytu klinickej neurologickej choroby, transparentnosť pri podávaní správ o nálezoch BSE, ochranné opatrenia pri dovoze živých prežúvavcov a výrobkov z nich v súlade s kódexom OIE týkajúcim sa zdravia suchozemských zvierat, odstránenie špecifického rizikového materiálu (mozog, miecha) počas zabíjania a spracovania tiel zvierat, zákaz použitia špecifického rizikového materiálu v krmivách pre zvieratá, čím dôjde k odstráneniu potenciálne kontaminovaného materiálu z potravinového reťazca, humánne zneškodnenie všetkých podozrivých a vnímavých zvierat, ktoré boli vystavené kontaminovanému krmivu, náležitá likvidácia tiel zvierat a všetkých živočíšnych produktov, identifikácia hospodárskych zvierat s cieľom umožniť účinné monitorovanie a sledovanie podozrivých hospodárskych zvierat.</p>

Bovinná spongiformná encefalopatia (BSE)

Príloha I

O akú chorobu ide?	Ako sa šíri?	Aké je riziko pre verejnú zdravie?	Aké sú klinické príznaky?	Ako sa diagnostikuje?	Ako jej možno predchádzať alebo ju kontrolovať?
<p>Klasický mor ošipaných, tiež známy ako cholera ošipaných, je nákazlivé vírusové ochorenie domácich a divých sviň. Je spôsobené vírusom rodu Pestivirus čelade <i>Flaviviridae</i>, ktorý je blízko príbuzný s vírusmi, ktoré spôsobujú bovinnú vírusovú hnačku u hovädzieho dobytku a hraničiarску chorobu u oviec. Existuje len jeden sérotyp klasického moru ošipaných (CSFV).</p>	<p>Najčastejšou metódou prenosu je priamy kontakt medzi zdravou sviňou a sviňami infikovanými vírusom klasického moru ošipaných. Vírus sa šíri slinami, nazálnymi sekrétmi, močom a výkalmi. Choroba sa môže šíriť aj prostredníctvom kontaktu s kontaminovanými dopravnými prostriedkami, chlievmi, krmivom alebo odevom. Zvieratá, ktoré sú chronickými nositeľmi choroby (permanentne infikované), nemusia vykazovať žiadne klinické príznaky ochorenia, ale môžu šíriť vírus svojimi výkalmi. Potomstvo infikovaných ošipaných sa môže nakaziť v maternici a môže šíriť vírus celé mesiace. Bolo dokázané, že populácia diviakov môže v niektorých častiach Európy zohrávať významnú úlohu v rámci epidemiológie choroby.</p>	<p>Ľuďi tento vírus nepostihuje. Jediným známym vnímavým druhom sú ošipané.</p>	<p>V akútnej forme choroby sa vo všetkých vekových skupinách objavuje horúčka, tláčenie sa chorých zvierat dokopy, strata chuti do jedla, apatia, slabosť zápal spojiviek, zápcha nasledovaná hnačkou a neistá chôdza. Niekoľko dní po prepuknutí klinických príznakov sa na ušiach, bruchu a vnútornej strane stehien môže objaviť purpurové sfarbenie. Zvieratá s akútnou formou choroby zomierajú do 1 – 2 týždňov. Ťažké prípady choroby veľmi pripomínajú africký mor ošipaných.</p>	<p>Keďže klinické príznaky nie sú špecifické len pre klasický mor ošipaných a značne sa líšia, je potrebné vykonať laboratórne testy na zistenie protitílakov alebo samotného vírusu.</p>	<p>O liečbu sa nepokúša. V oblastiach, v ktorých sa choroba nevyskytuje, sa uplatňuje politika likvidácie zvierat, ktorá pozostáva z včasnej detekcie, kontroly pohybu, riadnej likvidácie tiel zvierat a vyčistenia a dezinfekcie. Táto politika viedla k eliminácii klasického moru ošipaných v Severnej Amerike a vo väčšine západnej Európy.</p>

Klasický mor ošipaných

Príloha I

O akú chorobu ide?	Ako sa šíri?	Aké je riziko pre verejné zdravie?	Aké sú klinické príznaky?	Ako sa diagnostikuje?	Ako jej možno predchádzať alebo ju kontrolovať?
<p>Besnota je vírusové ochorenie, ktoré postihuje centrálny nervový systém teplokrevných zvierat vrátane ľudí. Choroba má dlhú inkubačnú dobu (šesť mesiacov) a symptómy sa môžu objaviť až niekoľko týždňov po infikovaní. Po objavení symptómov je však besnota u zvierat vždy smrteľná.</p> <p>Besnota</p>	<p>Besnota sa prenáša slinami infikovaného zvierata. K infekovaniu dochádza predovšetkým cez rany po uhryznutí alebo prostredníctvom infikovaných slín, ktoré sa dostanú do tela cez otvorenú reznú ranu či poranenie alebo cez sliznicu, napríklad v ústach, nosovej dutine alebo očiach. Infikovanie prostredníctvom vdýchnutia vírusu bolo zaznamenané napríklad v prostredí husto osídlených netopierich jaskýň. Vírus zvyčajne zostáva na mieste vstupu určitý čas, kým začne putovať nervami až do mozgu. V mozgu sa vírus rýchlo množí, čo vedie ku klinickým príznakom. Z mozgu sa potom presunie nervami do slinných žliaz. Čas, ktorý uplynie, kým sa u infikovaného zvierata prejaví klinické príznaky, sa môže rôzniť v závislosti od kmeňa vírusu a miesta vstupu. Je preto dôležité uvedomiť si, že choroba sa môže prenášať slinami infikovaného zvierata na iné zvieratá a ľudí ešte pred prepuknutím klinických príznakov choroby u infikovaného zvierata.</p>	<p>Besnota sa považuje za jednu z najzávažnejších zoonotických chorôb na svete (chorobu, ktorá postihuje predovšetkým zvieratá, ale môže vyvolať ochorenie aj u ľudí). Je nutne vyšetrit každý kontakt s domácim alebo volne žijúcim zvieratom, pri ktorom dôjde k uhryznutiu. Besne volne žijúce zvieratá strácajú svoj prirodzený strach z ľudí, čo zvyšuje riziko kontaktu. Klinické príznaky u zvierat, ako je nadmerné slintanie, dusenie sa alebo napínanie, môžu ľudí viesť k tomu, že sa nedovedia vyhýbať riziku infekcie pri vyšetrení vnútra papule psov alebo hospodárskych zvierat v snahe najst' cudzie teleso alebo pri pokuse o lekárske vyšetrenie holými rukami. Každú ranu po uhryznutí alebo poranení vystavený infekcii je dôležité okamžite umyť mydlom a vodou a nahlásiť incident lekárovi alebo na pohotovostnej službe v nemocnici.</p>	<p>Klinické príznaky besnoty u zvierat sa budú líšiť v závislosti od účinku vírusu na mozog. Medzi typické príznaky patria náhle zmeny v správaní a postupná paralýza vedúca k smrti. V niektorých prípadoch však zvierata môže uhynúť rýchlo bez prejavu výrazných klinických príznakov. U ľudí môže medzi počiatkové príznaky patriť horúčka a bolesť hlavy. Ako choroba postupuje, symptómy môžu zahŕňať zmatenosť, depresiu, ospalosť, nervozitu alebo paralýzu tváre, hrdla a krku. Smrť je zvyčajne dôsledkom postupnej paralýzy.</p>	<p>Podозrenie na túto chorobu sa môže objaviť na základe klinických príznakov, ale na potvrdenie diagnózy sú potrebné laboratorné testy. Vzorky odobrané z mŕtvych zvierat sa musia odoslať do príslušných laboratórií na diagnostiku.</p>	<p>V krajinách, v ktorých je táto choroba endemická, sa zavádzajú opatrenia na riešenie a znížovanie rizika infekcie u vnímavých populácií (volne žijúce druhy, túlavé a domáce zvieratá) a vytvorenie bariéry medzi zvieracím zdrojom choroby a ľuďmi: programy vakcinácie domácich zvierat, programy na kontrole besnoty u volne žijúcich druhov vrátane vakcinácie (chytit' do pasce/zaočkovať/pustiť alebo dodanie orálnych vakcín).</p>

Príloha I

O akú chorobu ide?	Ako sa šíri?	Aké je riziko pre verejnú zdravie?	Aké sú klinické príznaky?	Ako sa diagnostikuje?	Ako jej možno predchádzať alebo ju kontrolovať?
<p>Salmonela je baktéria, ktorá môže u ľudí spôsobiť chorobu nazývanú salmonelóza. Salmonela sa zvyčajne nachádza v črevách zdravých vtákov a cicavcov. V potravinách sa najčastejšie nachádza vo vajciach a v surovom bravčovom, morčacom a kuracom mäse.</p> <p>Salmonela</p>	<p>Prostredníctvom kontaminovaných potravín sa môže preniesť na ľudí. Riziku, ktoré predstavuje kontaminovaná potravina, možno predísť alebo ho možno znížiť bezpečným spracovaním surového mäsa a iných ingrediencií zo surových potravín, dôkladnou tepelnou úpravou a dobrou hygienou v kuchyni.</p>	<p>Salmonelóza je zoonóza: choroba alebo infekcia, ktorá sa môže priamo alebo nepriamo prenášať medzi zvieratami a ľuďmi. Ak infikuje krvný obeh, môže byť život ohrozujúca.</p>	<p>Medzi zvyčajné symptómy ľudskej salmonelózy patrí horúčka, hnačka a kŕče v bruchu. Symptómy výskytu salmonely u hydiny zahŕňajú našuchorené perie, smäd, neochotu hýbať sa a žltú hnačkovitú stolicu.</p>	<p>Podозrenie na túto chorobu u hydiny sa môže objaviť na základe klinických príznakov, ale na potvrdenie diagnózy sú potrebné laboratórne testy.</p>	<p>Koordinovaný prístup všetkých aktérov z EÚ k zoonotickým chorobám pomohol za päť rokov (2004 – 2009) znížiť počet prípadov salmonely u ľudí v EÚ takmer o polovicu. V roku 2003 EÚ zaviedla program rozšírenej kontroly zoonóz, v rámci ktorého bola salmonela považovaná za prioritu. Vo všetkých členských štátoch EÚ boli zavedené posilnené programy na kontrolu salmonely u hydiny. Boli stanovené ciele v oblasti zníženia výskytu salmonely v kráľoch hydiny (napr. u nosníc, brojlerov, moriek) a u ošipáných. Boli tiež zavedené obmedzenia týkajúce sa obchodu s produktmi z infikovaných kráľov.</p>

Zdroj: OIE a EFSA.

Hlavné povinnosti

01

Komisia (GR pre zdravie a bezpečnosť potravín) zodpovedá za koordináciu, posudzovanie a schvaľovanie návrhov národných programov členských štátov a poskytovanie finančnej podpory na tieto programy v rámci priameho hospodárenia. Riaditeľstvom zodpovedným za veterinárne opatrenia je riaditeľstvo G – Veterinárne a medzinárodné záležitosti.

02

Osobitná skupina, ktorá funguje od roku 2000, poskytuje členským štátom odborné usmernenie týkajúce sa eradikácie chorôb. Je zložená zo zástupcov z členských štátov a Komisie a má podskupiny pre hlavné choroby zvierat. Osobitná skupina a jej podskupiny poskytujú príležitosť na výmenu najlepších postupov medzi odborníkmi z členských štátov a Komisiou. Po schôdzach podskupiny osobitná skupina vydá konkrétne odporúčania na zlepšenie programov členských štátov. Osobitná skupina sa stretáva každý rok na plenárnom zasadnutí.

03

GR pre zdravie a bezpečnosť potravín riadi systém nahlasovania chorôb zvierat (ADNS) a koordinuje núdzové opatrenia v prípade výskytu ohniska nákazlivej choroby zvierat. GR pre zdravie a bezpečnosť potravín navyše riadi systém Traces, ktorým sa oznamujú, osvedčujú a monitorujú dovozy, vývozy a cezhraničný obchod so zvieratami a niektorými výrobkami živočíšneho pôvodu v rámci EÚ.

04

ADNS je elektronický systém nahlasovania navrhnutý na registráciu a dokumentáciu vývoja situácie, pokiaľ ide o významné infekčné choroby zvierat. Jeho cieľom je zabezpečiť okamžité nahlasovanie „výstražných“ správ, ako aj podrobných informácií o ohniskách chorôb zvierat v členských štátoch a iných krajinách, ktoré sú zapojené do systému. Údaje sa vkladajú na úrovni jednotlivých krajín. Komisia koreluje údaje a každý deň posiela informácie o primárnych a sekundárnych ohniskách veterinárnym orgánom členských štátov. To umožňuje veterinárnym orgánom v členských štátoch posúdiť riziká a prijať potrebné opatrenia.

05

FVO predstavuje riaditeľstvo F Generálneho riaditeľstva pre zdravie a bezpečnosť potravín. Jeho hlavnou úlohou je overovať, či sa dodržiavajú požiadavky stanovené v právnych predpisoch Spoločenstva o bezpečnosti a kvalite potravín, veterinárnych a fytoosanitárnych výrobkoch. Vykonáva audity v 28 členských štátoch a v tretích krajinách, ktoré vyvážajú alebo chcú vyvážať do EÚ. Tvoria ho veterinárni odborníci a jeho úlohy v oblasti inšpekcií/auditov sú súčasťou ročného pracovného programu, ktorý sa vypracúva na základe analýzy rizík. Jeho práca zahŕňa hodnotenia systémov a rozsiahle testovanie. Výsledkom každého auditu je správa, ktorá obsahuje závery a odporúčania. Kontrolované subjekty sú vyzvané, aby predložili akčný plán zahŕňajúci všetky zistenia o nedostatkoch. Vykonávanie tohto plánu sa hodnotí a monitoruje. FVO uverejňuje svoje auditorské správy a súhrnné výročné správy na webovej stránke GR pre zdravie a bezpečnosť potravín.

06

Členské štáty zabezpečujú samotnú správu a realizáciu programov prostredníctvom príslušného vnútroštátneho orgánu. V prípade spolkových alebo decentralizovaných štátov môže byť realizácia prenesená na miestnu úroveň (napr. vo Veľkej Británii je zodpovednosť na úrovni grófstiev; v Nemecku nesú zodpovednosť tzv. *Länder*). Každý členský štát podáva Komisii jednotnú žiadosť o refundáciu a záverečnú správu.

07

Členské štáty sú zodpovedné za riadenie svojich programov a Komisia je oficiálne informovaná o prijatých opatreniach vo výročnej správe a žiadosti o preplatenie nákladov.

08

Výbor PAFF je zložený zo zástupcov vlád EÚ. Mandát výboru sa vzťahuje na všeobecné riziká pre zdravie zvierat a na celý potravinový reťazec od farmy na stôl. Predsedá mu zástupca Európskej komisie. Komisia sa môže poradiť o opatreniach, ktoré plánuje prijať, s príslušným výborom. Výbor môže následne vydať stanovisko o práci Komisie.

09

Úrad EFSA je zodpovedný za hodnotenie rizík súvisiacich s bezpečnosťou potravín a ich oznamovanie Komisii. Nezodpovedá za riadenie rizík. Úzko spolupracuje s vnútroštátnymi orgánmi a poskytuje vedecké poradenstvo o záležitostiach týkajúcich sa bezpečnosti potravín. Jeho vedecké poradenstvo je významným zdrojom informácií o rizikách a základným prvkom pri navrhovaní prístupu Komisie k riadeniu rizík. Pokiaľ ide o choroby zvierat, je zapojený najmä do vedeckých štúdií o eradikácii chorôb. Navyše sa s ním môže konzultovať v prípade núdzových opatrení počas závažného výskytu ohniska choroby.

10

Ostatné organizácie, najmä ECDC, OIE a komisia Codex Alimentarius (CAC), zriadené Organizáciou OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) a Svetovou zdravotníckou organizáciou (WHO), posudzujú záležitosti týkajúce sa ľudského zdravia a zdravia zvierat.

Zhrnutie

VII

Komisia má v záujme poukázať na obrovské množstvo dôkazov o celkovej pozitívnej bilancii medzi nákladmi a prínosmi, pokiaľ ide o veterinárne programy, napríklad z hľadiska predchádzania infekciám ľudí, čo v niektorých prípadoch znamená záchranu životov. Z dôvodu osobitnej povahy týchto programov však nie sú k dispozícii žiadne vzory pre analýzu ich nákladovej účinnosti, a to ani na medzinárodnej úrovni.

Komisia súhlasí s tým, že nadmerná kompenzácia zo strany členského štátu môže mať nepriaznivý vplyv na motiváciu uplatňovať účinné opatrenia biologickej bezpečnosti. Komisia sa však nedomnieva, že existujú dôkazy, že takéto prípady sa skutočne vyskytli vo veľkom rozsahu.

Pokiaľ ide o zníženie platieb uložených Komisiou, Komisia by chcela objasniť, že prerozdelenie finančných sankcií uplatňovaných Komisiou podľa vnútroštátnych pravidiel spadá výlučne do právomoci členského štátu.

VIII

Komisia naďalej rozvíja svoje súčasné IT nástroje na lepšiu podporu programov členských štátov.

IX

Komisia uplatňuje v prípade každej choroby iný osobitný prístup. Voľne žijúce zvieratá sú súčasťou programov, ak je to epidemiologicky opodstatnené, ako je to v prípade vtácej chrípky, klasického moru ošípaných, afrického moru ošípaných, besnoty. Komisia súhlasí s tým, že viac pozornosti treba venovať tuberkulóze hovädzieho dobytku, a to cieľenými opatreniami zameranými na voľne žijúce zvieratá s prihliadnutím na životné prostredie (napríklad na populáciu lasicovitých, ktorá je v Spojenom kráľovstve, nie však na kontinente, problémovou); v iných členských štátoch môžu byť relevantné iné druhy, napríklad vysoká zver.

X písm. a)

Komisia toto odporúčanie prijíma.

X písm. b)

Komisia toto odporúčanie prijíma.

X písm. c)

Komisia súhlasí, že zabezpečí, aby členské štáty do svojich veterinárnych programov systematicky zahŕňali všade tam, kde je to relevantné, aspekt voľne žijúcich zvierat.

X písm. d)

Komisia toto odporúčanie prijíma.

Úvod

05

Od roku 2007 sa veterinárne programy EÚ považujú za jeden z možných politických nástrojov, ktoré sa majú použiť v rámci komplexnej stratégie EÚ v oblasti zdravia zvierat.

09

Eradikácia určitých ochorení zvierat môže byť zdĺhavým procesom vzhľadom na osobitosť príslušnej choroby. Avšak tuberkulózu a brucelózu hovädzieho dobytku sa podarilo eradikovať vo väčšine členských štátov. V tých členských štátoch, v ktorých sa ochorenie ešte stále vyskytuje, sú viaceré regióny už oficiálne bez výskytu týchto chorôb. Ťažkosti pri eradikácii určitých ochorení zvierat sú dôvodom pre opakované výdavky z rozpočtu EÚ na veterinárne programy.

Pripomienky Dvora audítorov

27

Od roku 2007 sa veterinárne programy EÚ považujú za jeden z možných politických nástrojov, ktoré sa majú použiť v rámci komplexnej stratégie EÚ v oblasti zdravia zvierat.

41

Komisia zdôrazňuje, že vzory na analýzu nákladovej účinnosti prijatých opatrení ešte neboli vypracované, a to ani na medzinárodnej úrovni. Komisia súčasne poukazuje na obrovské množstvo dôkazov o celkovej pozitívnej bilancii medzi nákladmi a prínosmi, pokiaľ ide o veterinárne programy, napríklad z hľadiska predchádzania infekciám ľudí, čo v niektorých prípadoch znamená záchranu životov.

Rámček 4 – Nedostatočne skontrolované opatrenia alebo vysoké náklady

1. Prvá jednotná vnútroštátna výzva na súťaž, ktorú vyhlásili poľské orgány v roku 2015 na žiadosť Komisie, už priniesla požadovaný účinok: priemerné ceny očkovacích látok klesli o polovicu.
2. Problém, ktorý sa vyskytol v Rumunsku, je príkladom situácie, keď Komisia zistila nesúlad a okamžite reagovala tým, že zamietla uhradiť náklady na program. Komisia požiadala Rumunsko, aby prijalo niekoľko nápravných opatrení. S cieľom overiť, či rumunské orgány prijali primerané opatrenia, Potravinový a veterinárny úrad (riaditeľstvo GR SANTE) vykonal audit programu besnoty v Rumunsku za rok 2014. Odvtedy Rumunsko zaviedlo nápravné opatrenia požadované Komisiou.

44

Komisia súhlasí, že „sa od členských štátov nepožaduje, aby pri stanovovaní kompenzačných súm vychádzali zo stupnic Spoločenstva pri klasifikácii jatočných telí“. Je to spôsobené skutočnosťou, že tieto stupnice sa vzťahujú len na zvieratá chované na mäso pripravené na komerčné zabíjanie. Zvieratá zabitú počas veterinárnych programov sú dosť často plemenné zvieratá alebo zvieratá príliš mladé na komerčné zabíjanie. Stupnica sa preto často neuplatní.

Komisia zdôrazňuje, že poľnohospodári čelia rôznym dôsledkom neuplatnenia vhodných opatrení biologickej bezpečnosti. V prípade ohniska poľnohospodár musí znášať náklady, ktoré nie sú kompenzované, ako sú ekonomické nevýhody v dôsledku obmedzení pohybu zvierat, úpadku živočíšnej výroby, straty obchodnej povesti, dodatočných nákladov na zazverenie, čistenie a dezinfekciu. Tieto náklady by mohli prevýšiť možnú nadmernú kompenzáciu.

45

Komisia poukazuje na ťažkosti s porovnávaním trhových cien s výpočtami kompenzácií (pozri odpoveď Komisie na bod 44). V Taliansku sú výpočty kompenzácií v prípade chorôb dopodrobna regulované zákonom¹.

Okrem toho štatistika poľnohospodárskych trhov, ktorú uvádza Dvor audítorov, sa nevzťahuje na trhové ceny zdravých živých zvierat, ale na trhové ceny ovčieho mäsa.

Pri finančných auditoch vykonaných Komisiou, pokiaľ ide o veterinárne programy v Taliansku, sa dospelo k záveru, že výpočty kompenzácií sú v súlade s oprávnenými sumami.

46

Potravinový a veterinárny úrad vykonal audit eradikačného programu týkajúceho sa tuberkulózy hovädzieho dobytku v Spojenom kráľovstve² a zistil, že vo Walese sú v príslušnom predpise zahrnuté opatrenia umožňujúce podmieniť kompenzáciu uplatňovaním vhodných postupov v poľnohospodárstve vrátane vhodných opatrení biologickej bezpečnosti.

47

Komisia zastáva názor, že Spojené kráľovstvo uplatnilo vhodné nápravné opatrenia vzhľadom na zistené nedostatky vo vnútroštátnom programe. Prerozdelenie finančných sankcií uplatňovaných Komisiou podľa vnútroštátnych pravidiel spadá výlučne do právomoci členského štátu.

51

Komisia súhlasí a má v úmysle preskúmať spoločne s členskými štátmi, ktoré dodatočné ukazovatele by mohli byť užitočné na posúdenie technickej realizácie programov. Pokiaľ však ide o nákladovú účinnosť, Komisia spolu s členskými štátmi preskúma možnosť určiť vhodné ukazovatele v súvislosti s nákladovou účinnosťou osobitných veterinárnych programov.

55

Komisia upriamuje pozornosť na finančné audity, ktoré vykonala v súvislosti s veterinárnymi programami v Taliansku, v prípade ktorých sa dospelo k záveru, že kompenzácie vyplatené Talianskom boli oprávnené a že jej odporúčanie týkajúce sa výšky kompenzácií bolo riadne zohľadnené (pozri aj odpovede Komisie na body 44 a 45). Neexistuje žiadny dôkaz, že existovala súvislosť medzi kompenzáciami a oneskorením eradikácie v Taliansku.

57

Komisia uplatňuje v prípade každej choroby inú osobitnú stratégiu dohľadu, monitorovania a kontroly. Voľne žijúce zvieratá sú súčasťou programov, ak je to epidemiologicky opodstatnené, ako je to v prípade vtácej chrípky, klasického moru ošípaných, afrického moru ošípaných, besnoty. Komisia súhlasí s tým, že viac pozornosti treba venovať tuberkulóze hovädzieho dobytku, a to cieľovými opatreniami zameranými na voľne žijúce zvieratá s prihliadnutím na životné prostredie (napríklad na populáciu lasicovitých, ktorá je v Spojenom kráľovstve, nie však na kontinente, problémovou); v iných členských štátoch môžu byť relevantné iné druhy, napríklad vysoká zver.

¹ Odkaz; „art.6 della legge 28 maggio 1981, n. 296 e“ (posledne zmenený vyhláškou z 11. augusta 2015).

² GR SANTE, správa z auditu FVO: *United Kingdom 2011-6057*; http://ec.europa.eu/food/fvo/audit_reports/index.cfm.

Spoločná odpoveď Komisie na body 59 a 60

Komisia zdôrazňuje, že banky vakcín/antigénov sa už zaviedli v prípade dvoch chorôb, konkrétne v prípade slintačky a krívačky a klasického moru ošipaných. K tomuto sa pristúpilo všade tam, kde to bolo potrebné, na základe analýzy rizík kmeňov, v prípade ktorých existuje najväčšia pravdepodobnosť výskytu ohniska v Európe.

Záver a odporúčania

66

Hoci zatiaľ ani na medzinárodnej úrovni neexistujú vzory na analýzu nákladovej účinnosti, Komisia má v záujme poukázať na obrovské množstvo dôkazov o celkovej pozitívnej bilancii medzi nákladmi a prínosmi, pokiaľ ide o veterinárne programy, napríklad z hľadiska predchádzania infekciám ľudí, čo v niektorých prípadoch znamená záchranu životov.

67

Komisia súhlasí s tým, že nadmerná kompenzácia zo strany členského štátu môže mať nepriaznivý vplyv na motiváciu uplatňovať účinné opatrenia biologickej bezpečnosti. Komisia sa však nedomnieva, že existujú dôkazy, že takéto prípady sa skutočne vyskytli vo veľkom rozsahu. Komisia zastáva názor, že Spojené kráľovstvo uplatnilo vhodné nápravné opatrenia vzhľadom na zistené nedostatky vo vnútroštátnych programoch. Prerozdelenie finančných sankcií uplatňovaných Komisiou podľa vnútroštátnych pravidiel spadá výlučne do právomoci členského štátu.

69

Komisia zdôrazňuje, že informácie boli dostupné pred ukončením hodnotenia Komisie, keďže príslušné tri členské štáty poskytli chýbajúce historické informácie na žiadosť Komisie. Vzhľadom na to, že išlo len o tri z 24 členských štátov, Komisia považuje tento prípad za ojedinelý.

70

Eradikácia určitých ochorení zvierat môže byť zdĺhavým procesom vzhľadom na osobitosť príslušnej choroby. To je zvyčajne prípad tuberkulózy a brucelózy.

71

Komisia uplatňuje v prípade každej choroby inú osobitnú stratégiu dohľadu, monitorovania a kontroly. Voľne žijúce zvieratá sú súčasťou programov, ak je to epidemiologicky opodstatnené, ako je to v prípade vtáčej chrípky, klasického moru ošipaných, afrického moru ošipaných, besnoty. Komisia súhlasí s tým, že viac pozornosti treba venovať tuberkulóze hovädzieho dobytku, a to cieľovými opatreniami zameranými na voľne žijúce zvieratá s prihliadnutím na životné prostredie (napríklad na populáciu lasicovitých, ktorá je v Spojenom kráľovstve, nie však na kontinente, problémovou); v iných členských štátoch môžu byť relevantné iné druhy, napríklad vysoká zver.

72

Komisia zdôrazňuje, že banky vakcín/antigénov sa už zaviedli v prípade dvoch chorôb, konkrétne v prípade slintačky a krívačky a klasického moru ošipaných. K tomuto sa pristúpilo všade tam, kde to bolo potrebné, na základe analýzy rizík kmeňov, v prípade ktorých existuje najväčšia pravdepodobnosť výskytu ohniska v Európe.

Odporúčania

- a) Komisia toto odporúčanie prijíma.
- b) Komisia toto odporúčanie prijíma.
- c) Komisia súhlasí, že zabezpečí, aby členské štáty do svojich veterinárnych programov systematicky zahŕňali všade tam, kde je to relevantné, aspekt voľne žijúcich zvierat.
- d) Komisia toto odporúčanie prijíma.

AKO ZÍSKAŤ PUBLIKÁCIE EÚ

Bezplatné publikácie:

- jeden kus:
prostredníctvom webovej stránky EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- viac kusov alebo plagátov/máp:
na zastúpeniach Európskej únie (http://ec.europa.eu/represent_sk.htm); v delegáciách,
ktoré sídlia v nečlenských krajinách EÚ (http://eeas.europa.eu/delegations/index_sk.htm);
kontaktovaním služby Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_sk.htm);
na bezplatnom telefónnom čísle 00 800 6 7 8 9 10 11 (v rámci EÚ) (*).

(*) Za poskytnutie informácií sa neplatí, podobne ako za väčšinu hovorov (niektorí mobilní operátori, verejné telefónne automaty alebo hotely si však môžu účtovať poplatok).

Platené publikácie:

- prostredníctvom webovej stránky EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Choroby zvierat sa môžu šíriť rýchlo, spôsobujú značné hospodárske náklady a sú rizikom pre zdravie zvierat aj ľudí. EÚ má aktívnu politiku v oblasti zdravia zvierat a financuje programy členských štátov na eradikáciu, kontrolu a monitorovanie určitých chorôb zvierat. Dvor audítorov tieto programy preskúmal a dospel k záveru, že prístup Komisie a programy členských štátov boli vo všeobecnosti náležité. Podarilo sa niekoľko významných úspechov, no eradikácia je zložitá úloha a môže trvať mnoho rokov. Stále však existuje priestor na zlepšenie. Predkladáme Komisii odporúčania týkajúce sa výmeny epidemiologických informácií medzi členskými štátmi, používaných ukazovateľov pre činnosti v rámci veterinárnych kontrol a nákladovej účinnosti, spôsobu, akým sa zaobchádza s voľne žijúcimi živočíchmi, a dostupnosti vakcín.

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV

Úrad pre publikácie